

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2009/73/EB

2009 m. liepos 13 d.

dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 47 straipsnio 2 dalį bei 55 ir 95 straipsnius,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽³⁾,

kadangi:

- (1) Nuo 1999 m. Bendrijoje pradėjus palaipsniui kurti gamtinių dujų vidaus rinką buvo siekiama visiems Europos Sąjungos vartotojams – ir piliečiams, ir verslo subjektams – suteikti tikrą galimybę rinktis, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo.
- (2) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ⁽⁴⁾ buvo svariai prisidėta prie tokios gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimo.
- (3) Laisvės, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi, *inter alia*, laisvas prekių judėjimas, įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai visiems vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai aprūpinti savo vartotojus.
- (4) Tačiau šiuo metu esama kliūčių, kurios trukdo Bendrijoje dujas parduoti vienodomis sąlygomis, be diskriminacijos ar sunkumų. Visų pirma kiekvienoje valstybėje narėje kol kas nėra užtikrinama nediskriminacinė prieiga prie tinklo ir vienodai veiksmingo lygio reguliuojamoji priežiūra.

- (5) 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“ pabrėžiama, kaip svarbu sukurti gamtinių dujų vidaus rinką ir sudaryti vienodas konkurencijos sąlygas visoms Bendrijoje įsisteigusioms gamtinių dujų įmonėms. 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikatuose „Dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvos“ ir „Europos dujų ir elektros energijos sektorių tyrimas pagal Reglamentą (EB) Nr. 1/2003 17 straipsnį (Galutinė ataskaita)“ buvo parodyta, kad šiuo metu galiojančios taisyklės ir priemonės nesudaro būtinos sistemos, kurios reikia gerai veikiančiai vidaus rinkai pasiekti.

- (6) Tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gavybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), diskriminacijos pavojus kyla ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus.

- (7) Tačiau taikant teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo taisykles, kaip numatyta Direktyvoje 2003/55/EB, perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių veiksmingai atskirti nepavyko. Todėl 2007 m. kovo 8 ir 9 d. vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisijos buvo paprašyta parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais „tiekimui ir gavybos veikla būtų veiksmingai atskirta nuo tinklo eksploatavimo veiklos“.

- (8) Veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą imanoma įgyvendinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonėms paskatas diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gavyba susijusių interesų yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų ⁽⁵⁾ nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygyje yra veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Todėl atskiriant nuosavybę iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti gavybos arba tiekimo įmonės ir tuo pačiu metu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu.

⁽¹⁾ OL C 211, 2008 8 19, p. 23.⁽²⁾ OL C 172, 2008 7 5, p. 55.⁽³⁾ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje), 2009 m. sausio 9 d. Tarybos bendroji pozicija (OL C 70 E, 2009 3 24, p. 37) ir 2009 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje). 2009 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimas.⁽⁴⁾ OL L 176, 2003 7 15, p. 57.⁽⁵⁾ OL C 175 E, 2008 7 10, p. 206.

Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių turėtų būti draudžiama kontroliuoti gavybos ar tiekimo įmonę arba turėti kokių nors teisių gavybos ar tiekimo įmonės atžvilgiu. Laikantis šių apribojimų gavybos arba tiekimo įmonė turėtų turėti galimybę turėti mažiau nei pusę perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo.

(9) Bet kokia veiklos rūšių atskyrimo sistema turėtų būti veiksminga šalinant gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktus, kad būtų sukurtos paskatos vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, ir neturėtų sukurti pernelyg apsunkinančio reguliavimo režimo nacionalinėms reguliavimo institucijoms.

(10) Terminas „kontrolė“ apibrėžtis yra paimta iš 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) ⁽¹⁾.

(11) Tam tikrais atvejais dėl nuosavybės atskyrimo reikia pertvarkyti įmones, todėl valstybės narėms, kurios nusprendžia įgyvendinti nuosavybės atskyrimą, turėtų būti suteikta papildomo laiko atitinkamoms nuostatomis taikyti. Atsižvelgiant į vertikaliosios sąsajos, siejančios elektros energijos ir dujų sektorius, veiklos rūšių atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos šiuose abiejuose sektoriuose.

(12) Atskiriant nuosavybę, kad būtų galima užtikrinti visišką tinklo eksploatavimo nepriklausomumą nuo su tiekimu ir gavyba susijusių interesų bei užkirsti kelią keitimuisi bet kokia konfidencialia informacija, tas pats asmuo neturėtų būti ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos, ir įmonės, atliekančios bet kokias gavybos ar tiekimo funkcijas, valdybų nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos valdybos narių ir kontroliuoti kurią nors gavybos arba tiekimo įmonę ar tos įmonės atžvilgiu turėti kokių nors teisių.

(13) Paskyrus nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikalios integracijos įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę, ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius

atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai.

(14) Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. įmonė, kuri yra perdavimo sistemos savininkė, yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybės narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių.

(15) Siekiant visapusiškai apsaugoti vertikalios integracijos įmonių akcininkų interesus, valstybės narės turėtų turėti galimybę įgyvendinti nuosavybės atskyrimą tiesiogiai parduodant turtą arba padalijant integruotos įmonės akcijas tinklo įmonei ir likusiai tiekimo ir gavybos įmonei, su sąlyga, kad būtų laikomasi iš nuosavybės atskyrimo kylančių reikalavimų.

(16) Nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų visapusiškas veiksmingumas turėtų būti užtikrintas specialiomis papildomomis taisyklėmis. Nustatant taisykles dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus sukuriama tinkama reguliavimo sistema, užtikrinanti sąžiningą konkurenciją, pakankamas investicijas, naujų rinkos dalyvių prieigą ir dujų rinkų integraciją. Veiksmingas atskyrimas, pagrįstas nuostatomis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus, turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemos operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdančią regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti, *inter alia*, užtikrinamas nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikalios integracijos įmonėje neatliekamos vadovavimo funkcijos ar kitos atitinkamos funkcijos, kurias atliekant atsiranda galimybės gauti tą pačią informaciją, kuri gali būti gaunama užimant vadovaujamą pareigą. Veiksmingo atskyrimo modelis, susijęs su nepriklausomu perdavimo operatoriumi, atitinka Europos Vadovų Tarybos 2007 m. kovo 8 ir 9 d. susitikime išdėstytus reikalavimus.

(17) Siekiant plėtoti konkurenciją dujų vidaus rinkoje, stambiems ne namų ūkio vartotojams turėtų būti suteikta galimybė pasirinkti tiekėjus ir sudaryti sutartis dėl dujų tiekimo su keliais tiekėjais, kad būtų užtikrinti jų dujų poreikiai. Tokie vartotojai turėtų būti apsaugoti nuo į sutartis įtraukiamų sąlygų dėl išimtinų teisių, pagal kurias siekiama neatsižvelgti į konkuruojančius arba papildomus pasiūlymus.

⁽¹⁾ OL L 24, 2004 1 29, p. 1.

- (18) Valstybė narė turi teisę pasirinkti visišką nuosavybės atskyrimą savo teritorijoje. Jeigu valstybė narė pasinaudoja šia teise, įmonė neturi teisės paskirti nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus. Be to, įmonė, atliekanti kurią nors gavybos ar tiekimo funkciją, negali tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti visišką nuosavybės atskyrimą pasirinkusios valstybės narės perdavimo sistemos operatoriaus arba turėti kokių nors teisių jo atžvilgiu.
- (19) Pagal šią direktyvą gamtinių dujų vidaus rinkoje egzistuos skirtingi rinkos organizavimo modeliai. Priemonės, kurių valstybės narės galėtų imtis siekdamas užtikrinti vienodas sąlygas, turėtų būti grindžiamos viršesniais visuotinės svarbos reikalavimais. Su Komisija turėtų būti konsultuojamasi dėl priemonių suderinamumo su Sutartimi ir Bendrijos teise.
- (20) Įgyvendinant veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privačiojo sektorių nediskriminavimo principo. Tuo tikslu tas pats asmuo neturėtų turėti galimybės, pavieniui ar kartu su kitais, pažeisdamas taisykles dėl nuosavybės atskyrimo arba nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo, kontroliuoti ir perdavimo sistemos operatorių arba perdavimo sistemų, ir gavybos arba tiekimo įmonių organų sudėtį, balsavimą ar sprendimų priėmimą ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu. Nuosavybės atskyrimo ir nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo srityje, jeigu atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad šio reikalavimo laikomasi, dvi atskiros viešosios įstaigos turėtų turėti galimybę kontroliuoti ir gavybą bei tiekimą, ir perdavimo veiklą.
- (21) Visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gavybos veiklos turėtų būti įgyvendintas visoje Bendrijoje ir Bendrijos, ir ne Bendrijos įmonių atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla ir tiekimo bei gavybos veikla visoje Bendrijoje būtų viena nuo kitos atskirtos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsakyti sertifikuoti veiklos rūšių atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. Kad tos taisyklės būtų vienodai taikomos visoje Bendrijoje, reguliavimo institucijos, priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo, turėtų kuo labiau atsižvelgti į Komisijos nuomonę. Kad būtų užtikrintas ir tarptautinių Bendrijos išpareigojimų, bei solidarumo ir energijos tiekimo saugumo Bendrijoje principų laikymasis, Komisija turėtų turėti teisę teikti nuomonę dėl sertifikavimo perdavimo sistemos savininko arba perdavimo sistemos operatoriaus, kurį kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių, atžvilgiu.
- (22) Energijos tiekimo saugumas – esminė sudedamoji visuomenės saugumo dalis, todėl jis glaudžiai susijęs su veiksmingu dujų vidaus rinkos veikimu ir valstybių narių izoliuotų dujų rinkų integravimu. Dujas Sąjungos piliečiams galima tiekti tik tinklais. Veikiančios atviros dujų rinkos, ypač tinklai ir kita su dujų tiekimu susijusi įranga, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Sąjungos piliečių gerovei. Todėl asmenims iš trečiųjų šalių turėtų būti leista kontroliuoti perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių tik tuomet, jei jie laikosi veiksmingo atskyrimo reikalavimų, kurie taikomi Bendrijoje. Nepažeisdama savo tarptautinių išpareigojimų, Bendrija mano, kad dujų perdavimo sistemos sektorius yra labai svarbus Bendrijai, todėl reikia papildomų apsaugos priemonių, susijusių su energijos tiekimo Bendrijai saugumo išsaugojimu, kad nekiltų grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui Bendrijoje bei Sąjungos piliečių gerovei. Siekiant užtikrinti energijos tiekimo Bendrijai saugumą, visų pirma būtina atlikti tinklo veikimo nepriklausomumo, Bendrijos ir atskirų valstybių narių priklausomumo nuo energijos tiekimo, kurį vykdo trečiosios šalys, lygio ir vidaus bei išorės prekybai energija bei investicijoms į energetiką konkrečioje trečiojoje šalyje taikomų sąlygų įvertinimą. Todėl energijos tiekimo saugumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į faktines kiekvieno atvejo aplinkybes, taip pat į teises ir pareigas, nustatytas pagal tarptautinę teisę, visų pirma pagal Bendrijos ir atitinkamos trečiosios šalies tarptautinius susitarimus. Komisija raginama atitinkamais atvejais pateikti rekomendacijas dėl atitinkamų susitarimų su trečiosiomis šalimis, kuriais sprendžiamas energijos tiekimo Bendrijai saugumo klausimas, arba įtraukti būtinus klausimus kitose derybose su tomis trečiosiomis šalimis.
- (23) Reikėtų imtis papildomų priemonių, siekiant užtikrinti, kad prieigos prie transportavimo tarifai būtų skaidrūs ir nediskriminaciniai. Tie tarifai visiems naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant. Kai saugyklų, dujų laikymo vamzdyne ar papildomų paslaugų rinka yra pakankamai konkurencinga, teisė naudotis galėtų būti suteikiama remiantis skaidriais ir nediskriminaciniais rinkos pagrindu veikiančiais mechanizmais.
- (24) Būtina užtikrinti laikymo sistemos operatorių nepriklausomumą, kad trečiosios šalys turėtų geresnes galimybes naudotis saugyklomis, kurios yra techniškai ir (arba) ekonomiškai būtinos siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema vartotojų aprūpinimo tikslais. Todėl saugyklos turėtų valdyti teisiškai atskirti subjektai, turintys veiksmingas teises priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris būtinas saugyklų techninei priežiūrai, eksploatavimui ir plėtrai. Taip pat reikia padidinti informacijos apie trečiosioms šalims siūlomus laikymo pajėgumus skaidrumą įpareigojant valstybes nares apibrėžti ir paskelbti nediskriminacinę ir aiškią sistemą, pagal kurią būtų nustatoma

tinkama saugyklų reguliavimo tvarka. Tuo įpareigojimu neturėtų būti reikalaujama naujo sprendimo dėl teisės naudotis saugyklomis tvarkos, bet turėtų būti pagerinamas teisės naudotis saugyklomis tvarkos skaidrumas. Komerčinio požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumo reikalavimai yra ypač svarbūs strateginio pobūdžio duomenų atveju arba tuo atveju, jei saugykla naudojasi tik vienas naudotojas.

- (25) Nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygiu. Tačiau diskriminavimo pavojus suteikiant trečiajai šaliai prieigą ir investuojant skirstymo lygiu yra mažesnis nei perdavimo lygiu, nes perdavimo lygiu perkrova ir gavybos interesų poveikis paprastai yra didesnis nei skirstymo lygiu. Be to, pagal Direktyvą 2003/55/EB teisinis ir funkcinis skirstymo sistemos operatorių atskyrimas tapo privalomas tik nuo 2007 m. liepos 1 d., o jo poveikį gamtinių dujų vidaus rinkai dar reikia įvertinti. Pagal dabar galiojančias teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo taisyklės veiklos rūšių veiksmingas atskyrimas galimas tik tada, jeigu tos taisyklės būtų aiškiau apibrėžtos, tinkamai įgyvendinamos ir atidžiai prižiūrimas jų taikymas. Todėl siekiant mažmeniniu lygiu sukurti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą reikėtų prižiūrėti, kad jie negalėtų naudotis vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu.
- (26) Valstybės narės turėtų imtis konkrečių priemonių siekdamas padėti plačiau naudoti biomasę ir iš biomasės gaunamas dujas, kurių gamintojams turėtų būti suteikta nediskriminacinė prieiga prie dujų sistemos, su sąlyga, kad tokia prieiga būtų nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais.
- (27) Siekiant išvengti neproporcingos finansinės ir administracinės naštos mažiems skirstymo sistemos operatoriams, valstybės narės turėtų turėti galimybę, jei būtina, atleisti atitinkamas įmones nuo teisinių skirstymo atskyrimo reikalavimų.
- (28) Tais atvejais, kai siekiant užtikrinti optimalų integruoto energijos tiekimo, kuriam taikomi atskiri eksploataavimo standartai, veiksmingumą naudojama uždara skirstymo sistema arba kai uždara skirstymo sistemą daugiausiai naudoja sistemos savininkas, turėtų būti galima skirstymo sistemos operatoriui netaikyti įpareigojimų, kurie dėl ypatingo skirstymo sistemos operatoriaus ir sistemos

naudotojų santykių pobūdžio būtų nereikalinga administracinė našta. Pramonės, prekybos ar bendrų paslaugų teritorijose, pvz., geležinkelio stočių pastatuose, oro uostuose, ligoninėse, didelėse stovyklavietėse, kuriose integruotai teikiamos paslaugos, ar chemijos pramonės gamyklose, dėl specializuoto jų veiklos pobūdžio gali būti uždaryti skirstymo sistemų.

- (29) Direktyvoje 2003/55/EB nustatytas reikalavimas valstybėms narėms įsteigti reguliavimo institucijas, kurioms būtų suteikta speciali kompetencija. Tačiau remiantis patirtimi galima daryti išvadą, kad reguliavimo veiksmingumą dažnai mažina pernelyg mažas reguliavimo institucijų nepriklausomumas nuo Vyriausybės, nepakankami įgaliojimai ir apribota veiksmų laisvė. Dėl tos priežasties 2007 m. kovo 8 ir 9 d. susitikime Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kurių tikslas – toliau derinti nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimus ir stiprinti jų nepriklausomumą. Tos nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę spręsti su elektros energijos ir dujų sektoriais susijusius klausimus.
- (30) Kad gamtinių dujų vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisminę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinės teisės nuostatas. Be to, nacionaliniam teisės aktų leidėjui tvirtinant reguliavimo institucijos biudžetą nesudaroma kliūtis biudžetiniam savarankiškumui. Nuostatos, susijusios su reguliavimo institucijai skirtu biudžeto vykdymo savarankiškumu, turėtų būti įgyvendinamos pagal nacionaliniame biudžeto įstatyme ir nacionalinėse taisyklėse apibrėžtą sistemą. Valstybės narės, tinkama rotacijos sistema prisidedančios prie nacionalinės reguliavimo institucijos nepriklausomumo nuo bet kokių politinių ar ekonominių interesų, turėtų turėti galimybę deramai atsižvelgti į turimus žmoniškumus išteklius ir į valdybos dydį.
- (31) Siekiant visiems rinkos dalyviams, taip pat ir naujiems rinkos dalyviams, užtikrinti veiksmingą rinkos prieinamumą, būtini nediskriminaciniai ir išlaidas atspindintys balansuojantys mechanizmai. Tai turėtų būti pasiekiami suformuojant skaidrius, rinkos pagrindu veikiančius dujų tiekimo ir pirkimo mechanizmus, reikalingus atsižvelgiant į subalansavimo reikalavimus. Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų atlikti aktyvų vaidmenį užtikrinant, kad balansavimo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas. Tuo pat metu turėtų būti numatytos tam tikros skatinimo priemonės, siekiant subalansuoti paduodamą ir paimamą dujų kiekį ir nesukelti pavojaus sistemai.

- (32) Nacionalinėms reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikta teisė nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) arba suskystintų gamtinių dujų (SGD) sistemos operatoriaus pasiūlymą, arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė tas (-ie) operatorius (-iai) ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl paklausos valdymo priemonių.
- (33) Energetikos reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų įmonių ir pačioms taikyti arba pasiūlyti kompetentingam teismui taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas įsipareigojimų nevykdančioms gamtinių dujų įmonėms. Energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles nuspręsti imtis tinkamų priemonių, kuriomis būtų užtikrinama nauda vartotojams, pasitelkus veiksmingos konkurencijos, būtinos tam, kad tinkamai veiktų gamtinių dujų vidaus rinka, skatinimą. Dujų perdavimo programų sukūrimas yra viena iš galimų priemonių, kurią galima panaudoti veiksmingai konkurencijai skatinti ir tinkamam rinkos veikimui užtikrinti. Energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, kad jos galėtų prisidėti užtikrinant aukštus viešųjų paslaugų standartus, siekiant atverti rinką, apsaugoti pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinti visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Tos nuostatos neturėtų pažeisti Komisijos įgaliojimų, kurie jai suteikti taikant konkurencijos taisykles, įskaitant Bendrijos masto įmonių susijungimų tikrinimą, ir vidaus rinkos taisykles, pvz., laisvą kapitalo judėjimą. Nepriklausoma įstaiga, į kurią turėtų teisę kreiptis šalis, kuriai poveikio turi nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, galėtų būti teismas ar tribunolas, turintis įgaliojimus atlikti teisminę peržiūrą.
- (34) Bet koks nacionalinių reguliavimo institucijų įgaliojimų derinimas turėtų apimti įgaliojimus teikti paskatas gamtinių dujų įmonėms ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas gamtinių dujų įmonėms arba pasiūlyti, kad kompetentingas teismas skirtų tokias sankcijas. Be to, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikiami įgaliojimai iš gamtinių dujų įmonių reikalauti reikiamos informacijos, atlikti tinkamus ir pakankamus tyrimus bei spręsti ginčus.
- (35) Reikėtų aktyviai skatinti investuoti į stambią naują infrastruktūrą tuo pat metu užtikrinant tinkamą gamtinių dujų vidaus rinkos veikimą. Siekiant sustiprinti infrastruktūros projektų, kuriems taikoma išimtis, teigiamą poveikį konkurencijai ir tiekimo saugumui, projekto planavimo etape reikėtų ištirti rinkos dalyvių suinteresuotumą projektu ir įgyvendinti perkrovos valdymo taisykles. Jei infrastruktūra yra daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje, prašymus taikyti išimtis kaip kraštutinę priemonę turėtų nagrinėti Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra, įsteigta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 713/2009, įsteigiančiu Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą ⁽¹⁾ (toliau – Agentūra), kad būtų galima geriau atsižvelgti į infrastruktūros tarpvalstybinį poveikį ir palengvinti administracinį darbą. Be to, atsižvelgiant į išskirtinę tų stambių infrastruktūros projektų, kuriems taikoma išimtis, įgyvendinimo riziką, tiekimo ir gavybos interesų turinčioms įmonėms laikinai turėtų būti galima dalinai nukrypti nuo veiklos rūšių atskyrimo taisyklių taikymo įgyvendinant minėtus projektus. Laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos tiekimo saugumo sumetimais visų pirma turėtų būti taikomos naujiems Bendrijos dujotiekiams, kuriais dujos transportuojamos iš trečiųjų šalių į Bendriją. Išimties, suteiktos pagal Direktyvą 2003/55/EB, toliau taikomos iki nustatytos galiojimo pabaigos datos, dėl kurios nuspręsta sprendime suteikti išimtis.
- (36) Gamtinių dujų vidaus rinkai trūksta likvidumo ir skaidrumo, o tai trukdo veiksmingai skirti išteklius, mažina rizikos ribojimo galimybes ir užkerta kelią naujiems dalyviams patekti į rinką. Reikia siekti, kad padidėtų pasitikėjimas rinka, jos likvidumas ir rinkos dalyvių skaičius, todėl būtina griežtinti įmonių, užsiimančių dujų tiekimo veikla, teisės aktais nustatytą priežiūrą. Tokie reikalavimai neturėtų pažeisti galiojančių Bendrijos teisės aktų dėl finansų rinkų ir su jais derėti. Energetikos reguliavimo institucijos ir finansų rinkų reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti, kad galėtų suteikti viena kitai galimybę gauti atitinkamų rinkų apžvalgas.
- (37) Gamtinės dujos į Bendriją daugiausia ir vis labiau importuojamos iš trečiųjų šalių. Bendrijos teisėje turėtų būti atsižvelgta į gamtinių dujų ypatybes, pvz., į tam tikrą struktūrinį nelankstumą, kylantį dėl tiekėjų koncentracijos, ilgalaikių sandorių ar paskesnio likvidumo trūkumo. Todėl reikia didesnio skaidrumo, įskaitant kainų sudarymo skaidrumą.
- (38) Prieš Komisijai priimant gaires, kuriose bus išsamiau apibrėžiami duomenų saugojimo reikalavimai, Agentūra ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas, įsteigtas Komisijos sprendimu 2009/77/EB (EVPRPIK) ⁽²⁾, turėtų tartis su Komisija ir ją konsultuoti dėl gairių turinio. Agentūra ir EVPRPIK taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdami išsamesnius tyrimus ir konsultuodami,

(1) Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1.

(2) OL L 25, 2009 1 29, p. 18.

ar sandoriams, susijusiems su dujų tiekimo sutartimis ir dujų rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi iki ir (arba) po sandorio sudarymo, ir, jei taip, koks turėtų būti tų reikalavimų turinys.

(39) Valstybės narės arba, jei taip numato valstybė narė, reguliavimo institucija turėtų skatinti nutraukiamų tiekimo sutarčių plėtrą.

(40) Siekiant užtikrinti tiekimo saugumą, atskirose valstybėse narėse reikėtų stebėti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, ir remiantis tokia stebėsena reikėtų teikti ataskaitą apie padėtį Bendrijos lygmeniu, atsižvelgiant į regionų tarpusavio sujungimo pajėgumus. Tokį stebėjimą reikėtų atlikti pakankamai anksti, kad būtų galima imtis reikiamų priemonių, jei tiekimo saugumui iškiltų grėsmė. Būtiniosios tinklo infrastruktūros, įskaitant sujungimo pajėgumų, statyba ir priežiūra turėtų būti prisidedama prie stabilaus dujų tiekimo užtikrinimo.

(41) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad, atsižvelgiant į būtinuosius kokybės reikalavimus, biudėjoms ir iš biomasės gaunamoms dujoms ar kitų tipų dujoms būtų sudarytos nediskriminacinės galimybės patekti į dujų sistemą, su sąlyga, kad tokia prieiga yra nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais. Tomis taisyklėmis ir standartais turėtų būti užtikrinama, kad, atsižvelgiant į technines ir saugos sąlygas, tas dujas būtų galima įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti, ir turėtų būti apibūdinamos jų cheminės savybės.

(42) Ilgalaikės sutartys ir toliau bus svarbi valstybių narių aprūpinimo dujomis sudėtinė dalis, o dujų tiekimo įmonės turėtų ir toliau turėti galimybę jas taikyti su sąlyga, kad šios sutartys neprieštarautų šios direktyvos tikslui ir būtų suderinamos su Sutartimi, įskaitant konkurencijos taisykles. Todėl planuojant gamtinių dujų įmonių tiekimo ir transportavimo pajėgumus būtina atsižvelgti į ilgalaikes sutartis.

(43) Siekiant Bendrijoje užtikrinti aukštą viešųjų paslaugų standartų išlaikymą, Komisijai reikėtų nuolat pranešti apie visas priemones, kurių imasi valstybės narės, siekdamos šios direktyvos tikslų. Komisija turėtų periodiškai skelbti ataskaitą, analizuojančią priemones, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu, kuriomis siekiama viešųjų paslaugų tikslų, ir palyginančią jų veiksmingumą, siekiant pateikti rekomendacijas dėl priemonių, kurių reikėtų imtis nacionaliniu lygmeniu aukštesiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad prie dujų sistemos prisijungiantiems vartotojams būtų pranešta apie jų teises

pagrįstomis kainomis gauti nustatytos kokybės gamtines dujas. Valstybės narės gali taikyti skirtingas galutinių vartotojų gynimo priemones priklausomai nuo to, ar jos skirtos namų ūkio vartotojams ar mažosioms ir vidutinio dydžio įmonėms.

(44) Viešųjų paslaugų reikalavimų laikymasis yra pagrindinis šios direktyvos reikalavimas, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendrus minimalius standartus, kurių laikosi visos valstybės narės, atsižvelgiant į bendros apsaugos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir lygiaverčio konkurencijos laipsnio užtikrinimo visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Bendrijos teisės.

(45) Priemonės, kurias valstybės narės įgyvendina, siekdamos socialinės ir ekonominės sanglaudos tikslų, turėtų turėti galimybę apimti visų pirma atitinkamų ekonominių lengvatų taikymą, tam tikrais atvejais – panaudojant visas turimas nacionalines ir Bendrijos priemones. Tarp tokių priemonių turėtų būti galimybė būti atsakomybės mechanizmai, kad būtų garantuotos būtinos investicijos.

(46) Tiek, kiek priemonės, kurių imasi valstybės narės, vykdydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus, sudaro valstybės pagalbą pagal Sutarties 87 straipsnio 1 dalį, pagal Sutarties 88 straipsnio 3 dalį apie jas reikia pranešti Komisijai.

(47) Siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai, ypač pažeidžiami vartotojai, galėtų pasinaudoti konkurencijos ir sąžiningų kainų teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų reikalavimus ir su jais susijusius bendrus minimalius standartus. Viešųjų paslaugų reikalavimai turėtų būti nustatomi nacionaliniu lygiu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes; tačiau valstybės narės turėtų laikytis Bendrijos teisės. Sąjungos piliečiams ir – kai valstybės narės mano, kad to reikia – mažosioms įmonėms taip pat turėtų būti sudaryta galimybė naudotis viešųjų paslaugų įpareigojimais, visų pirma susijusiais su tiekimo saugumu ir pagrįstais tarifais. Pagrindinis tiekimo vartotojams veiklos aspektas – galimybė naudotis objektyviais ir skaidriais suvartojimo duomenimis. Todėl vartotojams turėtų būti suteikiama galimybė gauti savo suvartojimo duomenis ir duomenis apie susijusias kainas ir paslaugų sąnaudas, kad jie galėtų paskatinti konkurentus pateikti tais duomenimis pagrįstą pasiūlymą. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų suvartotą energijos kiekį. Išankstiniai mokėjimai turėtų atspindėti tikėtiną gamtinių dujų suvartojimą, o skirtingos mokėjimo sistemos turėtų būti nediskriminacinės. Vartotojams pakankamai dažnai teikiant duomenis apie energijos sąnaudas bus skatinama taupyti energiją, nes šie duomenys – tiesioginė informacija vartotojams apie investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo pokyčių poveikį.

- (48) Vartotojų interesams šioje direktyvoje turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio ir paslaugų kokybė turėtų būti svarbiausia gamtinių dujų įmonių pareiga. Reikia stiprinti ir užtikrinti esamas vartotojų teises ir jos turėtų būti skaidresnės. Nustatant vartotojų apsaugą, turėtų būti užtikrinama, kad Bendrijoje visi vartotojai iš konkurencingos rinkos gautų naudos. Vartotojų teisių laikymąsi turėtų užtikrinti valstybės narės arba, jei taip numato valstybė narė, reguliavimo institucijos.
- (49) Vartotojus reikėtų aprūpinti aiškia ir suprantama informacija apie jų teises, susijusias su energetikos sektoriumi. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant valstybes nares, nacionalines reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas ir gamtinių dujų įmones, turėtų parengti prieinamą, patogų energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriuo vartotojams būtų teikiama praktinė informacija apie jų teises. Tas energijos vartotojams skirtas klausimų ir atsakymų sąrašas turėtų būti pateikiamas visiems vartotojams ir skelbiamas viešai.
- (50) Energijos nepriteklis – vis didesnė Bendrijos problema. Su ja susiduriančios valstybės narės, kurios dar neparengė nacionalinių veiksmų planų ar kitų tinkamų sistemų, pagal kurias būtų sprendžiamas energijos nepritekliaus klausimas ir būtų siekiama sumažinti dėl tokios padėties kenčiančių žmonių skaičių, turėtų tai padaryti. Bet kuriuo atveju valstybės narės turėtų užtikrinti reikiamą energijos tiekimą pažeidžiamiesiems vartotojams. Tai darant galėtų būti naudojamas integruotas požiūris, pvz., vykdant socialinę politiką, o priemonės galėtų apimti socialinę politiką ar būsto energijos vartojimo efektyvumo didinimą. Pagal šią direktyvą bent jau turėtų būti sudaryta pažeidžiamiesiems vartotojams palankios nacionalinės politikos galimybė.
- (51) Geresnė vartotojų apsauga užtikrinama turint veiksmingų ginčų sprendimo priemonių, skirtų visiems vartotojams. Valstybės narės turėtų pradėti taikyti greitas ir veiksmingas skundų nagrinėjimo procedūras.
- (52) Įrengiant pažangias matavimo sistemas turėtų būti galima remtis ekonominiu vertinimu. Jei tame vertinime nustatoma, kad tokių matavimo sistemų įrengimas ekonomiškai pagrįstas ir rentabilus tik vartotojams, sunaudojantiems tam tikrą dujų kiekį, valstybės narės, įrengdamos pažangias matavimo sistemas, turėtų turėti galimybę į tai atsižvelgti.
- (53) Rinkos kainos turėtų suteikti tinkamų tinklo plėtros paskatų.
- (54) Valstybėms narėms turėtų būti ypatingai svarbu skatinti sąžiningą konkurenciją ir suteikti lengvą prieigą skirtingiems tiekėjams siekiant, kad vartotojai galėtų visapusiškai pasinaudoti liberalizuotos gamtinių dujų vidaus rinkos galimybėmis.
- (55) Siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tuo pat metu užtikrinti valstybių narių solidarumą, ypač energijos tiekimo krizės atveju, svarbu sukurti solidaraus regioninio bendradarbiavimo sistemą. Valstybėms narėms nusprendus toks bendradarbiavimas gali būti grindžiamas pirmiausia rinka grindžiamais mechanizmais. Bendradarbiaujant siekiant skatinti regioninį ir dvišalį solidarumą rinkos dalyviams neturėtų būti užkraunama neproporcinga našta ar jie neturėtų būti diskriminuojami.
- (56) Siekdamas sukurti gamtinių dujų vidaus rinką valstybės narės turėtų skatinti savo nacionalinių rinkų integravimą ir sistemos operatorių bendradarbiavimą Bendrijos bei regionų lygmeniu, taip pat įtraukiant izoliuotas sistemas, sudarančias vis dar Bendrijoje esančias vadinamąsias dujų salas.
- (57) Vienas pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti tikros gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimas, sujungiant Bendrijos tinklus, ir todėl tarpvalstybinio tinklų sujungimo bei regioninių rinkų reguliavimo klausimai turėtų būti vienas iš pagrindinių reguliavimo institucijų, prireikus glaudžiai bendradarbiaujančių su Agentūra, tikslų.
- (58) Taip pat vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti tikros vidaus rinkos ir plataus dujų tiekimo bendrų taisyklių užtikrinimas. Tuo tikslu dėl neiškraipytų rinkos kainų atsirastų tarpvalstybinio tinklų sujungimo paskatų ir, ilgalaičiu laikotarpiu, kainos suvienodėtų.
- (59) Reguliavimo institucijos taip pat turėtų teikti informaciją apie rinką tam, kad Komisija galėtų vykdyti gamtinių dujų vidaus rinkos stebėjimo ir priežiūros funkciją ir jos trumpalaikes, vidutinės trukmės bei ilgalaikes raidos tendencijas, įskaitant šiuos aspektus: pasiūla ir paklausa, perdavimo ir skirstymo infrastruktūra, paslaugų kokybė, tarpvalstybinė prekyba, perkrovos valdymas, investicijos, didmeninės ir mažmeninės kainos, rinkos likvidumas ir aplinkosaugos gerinimas bei veiksmingumo didinimas. Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų pranešti konkurencijos institucijoms ir Komisijai apie valstybės nares, kuriose dėl kainų trukdoma konkurencijai ir tinkamam rinkos veikimui.

(60) Kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. sukurti visiškai veikiančią gamtinių dujų vidaus rinką, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi to tikslo būtų geriau siekti Bendrijos lygiu, laikydamosi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.

(61) Pagal 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų ⁽¹⁾ Komisija gali priimti gaires, kad būtų užtikrintas būtinas suderinimo lygis. Tokios gairės – privalomos įgyvendinimo priemonės – yra (taip pat ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu) naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti.

(62) Šiai direktyvai įgyvendinti būtinos priemonės turėtų būti tvirtinamos pagal 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimą 1999/468/EB, nustatantį Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką ⁽²⁾.

(63) Visų pirma Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti gaires, būtinas minimaliam suderinamumo lygiui užtikrinti, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas. Kadangi tos priemonės yra bendro pobūdžio ir skirtos iš dalies pakeisti neesminės šios direktyvos nuostatas ją papildant naujomis neesminėmis nuostatomis, jos turi būti tvirtinamos pagal Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnyje nustatytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

(64) Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros ⁽³⁾ 34 punktą valstybės narės raginamos savo ir Bendrijos interesų labui parengti lenteles, kurios kuo geriau atspindėtų šios direktyvos ir perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitikį, bei viešai jas paskelbti.

(65) Atsižvelgiant į daromų Direktyvos 2003/55/EB pakeitimų taikymo sritį, siekiant aiškumo ir racionalumo, visas atitinkamas nuostatas pageidautina išdėstyti nauja redakcija viename naujos direktyvos tekste.

(66) Šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS, TAIKOMO SRITIS IR SĄVOKŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas.

2. Šia direktyva nustatytos taisyklės, taikomos gamtinėms dujoms, įskaitant SGD, taip pat nediskriminuojant taikomos biudujoms ir iš biomasės gautoms dujoms ar kitų rūšių dujoms, jei tik šias dujas galima techniškai ir saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ją transportuoti.

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

- 1) gamtinių dujų įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis bent vieną iš šių funkcijų: gamtinių dujų, įskaitant SGD, gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, pirkimą ar laikymą, atsakingas už komercines, technines ir (arba) priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, išskyrus galutinius vartotojus;
- 2) gavybos proceso vamzdynų tinklas – vamzdynas ar vamzdynų tinklas, eksploatuojamas ir (arba) pastatytas kaip naftos ar dujų gavybos objekto dalis, arba naudojamas gamtinėms dujoms perduoti iš vieno ar kelių tokių objektų į perdirbimo gamyklą ar terminalą arba į galutinį pakrantės iškrovimo terminalą;
- 3) perdavimas – tai gamtinių dujų transportavimas tinklu, kurį daugiausia sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos proceso vamzdynų tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, iš esmės naudojamą gamtinių dujų vietiniam skirstymui, siekiant jas pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą;
- 4) perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis perdavimo funkciją ir atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą bei techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai dujų transportavimo paklausai patenkinti;

⁽¹⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 36.

⁽²⁾ OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

⁽³⁾ OL C 321, 2003 12 31, p. 1.

- 5) skirstymas – gamtinių dujų transportavimas vietos ar regiono vamzdynų tinklais siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;
- 6) skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis skirstymo funkciją ir atsakingas už skirstymo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai dujų skirstymo paklausai patenkinti;
- 7) tiekimas – gamtinių dujų, įskaitant SGD, pardavimas, įskaitant perpardavimą, vartotojams;
- 8) tiekimo įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis tiekimo funkciją;
- 9) saugykla – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantis ir (arba) jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, įskaitant laikymui skirtą SGD įrenginių dalį, tačiau išskyrus tą dalį, kuri naudojama gavybos operacijoms vykdyti, bei įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;
- 10) laikymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis laikymo funkciją ir atsakingas už saugyklos eksploatavimą;
- 11) SGD įrenginys – terminalas gamtinėms dujoms suskystinti arba SGD importuoti, priimti ir pakartotinai dujinti, įskaitant papildomas paslaugas ir laikinąjį laikymą, būtinas pakartotinio dujinimo procesui ir vėlesniam pateikimui į perdavimo sistemą atlikti, tačiau išskyrus bet kurią SGD terminalų dalį, naudojamą laikymui;
- 12) SGD sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis gamtinių dujų skystinimo funkciją arba importuojantis, priimančias ir pakartotinai dujinantis SGD bei atsakingas už SGD įrenginio eksploatavimą;
- 13) sistema – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausančios ir (arba) jos eksploatuojamos perdavimo tinklai, skirstymo tinklai, SGD įrenginiai ir (arba) saugyklos, įskaitant dujų laikymą vamzdyne ir jo įrenginius, teikiančius papildomas paslaugas, bei susijusių įmonių įrenginiai, kurie yra reikalingi suteikiant galimybę naudotis perdavimu, skirstymu ir SGD;
- 14) papildomos paslaugos – visos paslaugos, būtinos suteikiant galimybę naudotis perdavimo tinklais, skirstymo tinklais, SGD įrenginiais ir (arba) saugyklomis bei juos eksploatuoti, įskaitant apkrovos balansavimo, maišymo ir inertinių dujų įleidimo paslaugas, tačiau išskyrus įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;
- 15) dujų laikymas vamzdyne – dujų laikymas jas suspaudžiant dujų perdavimo ir skirstymo sistemose, tačiau išskyrus įrenginius, skirtus perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;
- 16) jungtinė sistema – kelios viena su kita sujungtos sistemos;
- 17) jungiamasis vamzdynas – valstybių narių sieną kertantis ar tarp valstybių narių nutiestas perdavimo vamzdynas, kurio vienintelė paskirtis – sujungti tų valstybių narių nacionalines perdavimo sistemas;
- 18) tiesioginis vamzdynas – gamtinių dujų vamzdynas, papildantis jungtinę sistemą;
- 19) integruota gamtinių dujų įmonė – vertikalios ar horizontalios integracijos įmonė;
- 20) vertikalios integracijos įmonė – gamtinių dujų įmonė ar gamtinių dujų įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai arba netiesiogiai vykdyti kontrolę ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo, skirstymo, SGD ar laikymo funkcijų ir bent vieną iš gamtinių dujų gavybos ar tiekimo funkcijų;
- 21) horizontalios integracijos įmonė – įmonė, atliekanti bent vieną iš gamtinių dujų gavybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo ar laikymo funkcijų, ir užsiimanti su dujomis nesusijusia veikla;
- 22) susijusi įmonė – susijusi įmonė, kaip apibrėžta 1983 m. birželio 13 d. Septintosios Tarybos direktyvos 83/349/EEB, pagrįstos Sutarties 44 straipsnio 2 dalies g punktu (*), dėl konsoliduotos atskaitomybės (¹), 41 straipsnyje ir (arba) asocijuota įmonė, kaip apibrėžta tos direktyvos 33 straipsnio 1 dalyje, ir (arba) įmonė, priklausanti tiems patiems akcininkams;
- 23) sistemos naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, tiekiantis gamtines dujas sistemai arba kuriam jos tiekiamos iš sistemos;
- 24) vartotojas – gamtinių dujų didmeninis ar galutinis vartotojas arba gamtinių dujų įmonė, perkanti gamtines dujas;
- 25) namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti savo namų ūkio reikmėms;
- 26) ne namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti ne savo namų ūkio reikmėms;
- 27) galutinis vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas savo reikmėms;
- 28) reikalavimus atitinkantis vartotojas – vartotojas, kuris gali laisvai pirkti dujas iš jo pasirinkto tiekėjo, kaip apibrėžta 37 straipsnyje;

(*) Direktyvos 83/349/EEB pavadinimas buvo pakeistas, atsižvelgiant į Europos bendrijos steigimo sutarties straipsnių numeravimo pakeitimus pagal Amsterdamo sutarties 12 straipsnį; pirminė nuoroda buvo į 54 straipsnio 3 dalies g punktą.

(¹) OL L 193, 1983 7 18, p. 1.

- 29) didmeninis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, išskyrus perdavimo sistemos operatorių ar skirstymo sistemos operatorių, perkantis gamtines dujas ketindamas jas perparduoti sistemoje, kurioje jis yra įsisteigęs, ar už jos ribų;
- 30) ilgalaikis planavimas – gamtinių dujų įmonių ilgalaikio tiekimo ir transportavimo pajėgumų planavimas siekiant patenkinti sistemos gamtinių dujų paklausą, diversifikuoti šaltinius ir užtikrinti tiekimą vartotojams;
- 31) naujai besiformuojanti rinka – valstybė narė, kurioje pirmas komercinis tiekimas pagal jos pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį prasidėjo ne anksčiau kaip prieš 10 metų;
- 32) saugumas – gamtinių dujų tiekimo saugumas ir techninė sauga;
- 33) nauja infrastruktūra – infrastruktūra, kuri nėra baigta 2003 m. rugpjūčio 4 d.;
- 34) dujų tiekimo sutartis – gamtinių dujų tiekimo sutartis, išskyrus dujų rinkos išvestinę finansinę priemonę;
- 35) dujų rinkos išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, nurodyta 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų ⁽¹⁾ I priedo C skirsnio 5, 6 arba 7 punkte, jeigu ta priemonė susijusi su gamtinėmis dujomis;
- 36) kontrolė – visos teisės, sutartys arba kitos priemonės, kurios kiekviena atskirai ar visos kartu bei atsižvelgiant į atitinkamas fakto ar teisės aplinkybes suteikia galimybę daryti lemiamą poveikį įmonei, visų pirma naudojantis:
- a) nuosavybės teise arba teise naudotis visu įmonės turtu arba jo dalimi;
 - b) teisėmis arba sutartimis, kurios leidžia daryti lemiamą poveikį formuojant įmonės organus, jiems balsuojant arba priimanč sprendimus.

II SKYRIUS

SEKTORIAUS ORGANIZAVIMO BENDROSIOS TAISYKLĖS

3 straipsnis

Įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas ir vartotojų apsauga

1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad, nepažeidžiant 2 dalies, gamtinių dujų įmonės būtų eksploatuojamos laikantis šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir aplinkosauginiu požiūriu tvarią gamtinių dujų rinką, bei nediskriminuoja tų įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu.

⁽¹⁾ OL L 145, 2004 4 30, p. 1.

2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas Sutarties nuostatas, visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės gamtinių dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms gali dėl bendros ekonominės svarbos nustatyti įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Bendrijos gamtinių dujų įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Siekdamos užtikrinti tiekimo saugumą bei energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymą bei įgyvendinti aplinkosaugos ir energijos iš atsinaujinančių išteklių tikslus, kaip nurodyta šioje dalyje, valstybės narės gali pradėti įgyvendinti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali pageidauti prieigos prie sistemos.

3. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad apsaugotų galutinius vartotojus, ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios pažeidžiamų vartotojų apsaugos priemonės. Atsižvelgdama į tai, kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų koncepciją, kurią jie gali susieti su energijos nepriteklumi ir, *inter alia*, draudimu kritiniu metu nutraukti dujų tiekimą tokiems vartotojams. Valstybės narės užtikrina, kad būtų taikomos su pažeidžiamais vartotojais susijusios teisės ir pareigos. Visų pirma jos imasi tinkamų priemonių prie dujų sistemos prisijungusiems galutiniams vartotojams atokiais vietovėse apsaugoti. Valstybės narės gali paskirti tiekėją, kuris kraštutiniu atveju aprūpina prie dujų sistemos prisijungusius vartotojus. Jos užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač susijusį su sutarties sąlygų, bendros informacijos ir ginčų sprendimo mechanizmų skaidrumu. Valstybės narės užtikrina, kad reikalavimus atitinkantis vartotojas faktiškai galėtų laisvai pasirinkti naują tiekėją. Bent namų ūkio vartotojų atžvilgiu tos priemonės turi apimti I priede nustatytas priemones.

4. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kurios skirtos nustatyti energijos nepritekliaus klausimams spręsti, įskaitant kovą su skurdu platesniu mastu, kaip antai nacionalinių energijos veiksmų planų rengimas, socialinės apsaugos sistemos lengvatų, skirtų užtikrinti reikiamą dujų tiekimą pažeidžiamiems vartotojams, teikimas ar paramos siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą teikimas. Tokios priemonės neturi stabdyti 37 straipsnyje nustatyto veiksmingo rinkos atvėrimo ir rinkos veikimo ir prirėkus apie jas pranešama Komisijai laikantis šio straipsnio 11 dalies. Į tokių pranešimą neįtraukiamos priemonės, kurių imamasi pagal bendrą socialinės apsaugos sistemą.

5. Valstybės narės užtikrina, kad visi prie dujų tinklo prisijungę vartotojai turėtų teisę gauti dujas iš tiekėjo, jei pastarasis su tuo sutinka, neatsižvelgiant į tai, kokioje valstybėje narėje tiekėjas registruotas, jei jis laikosi taikytinų prekybos ir balansavimo taisyklių ir jei laikomasi tiekimo saugumo reikalavimų. Šiuo atžvilgiu valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų, jog administracinės procedūros netaptų kliūtimi kitoje valstybėje narėje jau registruotoms tiekimo įmonėms.

6. Valstybės narės užtikrina, kad:
- kai vartotojas, kuris laikosi sutarties sąlygų, nori pakeisti tiekėją, šį pakeitimą atitinkamas (-i) operatorius (-iai) įvykdytų per tris savaites; ir
 - vartotojai turėtų teisę gauti visus atitinkamus suvartojimo duomenis.

Valstybės narės užtikrina, kad pirmos pastraipos a ir b punktuose nurodytos teisės nediskriminuojant būtų suteikiamos vartotojams, kiek tai susiję su sąnaudomis, pastangomis ar laiku.

7. Valstybės narės įgyvendina tinkamas priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti socialinės bei ekonominės sanglaudos ir aplinkos apsaugos, kuri gali apimti kovą su klimato kašta, ir tiekimo saugumo tikslus. Tokios priemonės gali apimti visų pirma atitinkamų ekonominių paskatų taikymą, tam tikrais atvejais panaudojant visas galiojančias nacionalines ir Bendrijos priemones, reikalingas tinklo infrastruktūros, įskaitant tinklų sujungimo pajėgumus, priežiūrai ir statybai.

8. Siekiant skatinti energijos vartojimo efektyvumą valstybės narės arba, jei taip numato valstybė narė, reguliavimo institucija labai rekomenduoja, kad gamtinių dujų įmonės optimizuotų dujų vartojimą, pvz., teikiant energijos valdymo paslaugas, kuriant naujoviškas kainodaros formules ar prirėkus pradedant taikyti pažangias matavimo sistemas arba pažangiuosius tinklus.

9. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įsteigti bendri informacijos centrai, teikiantys vartotojams visą reikiamą informaciją apie jų teises, galiojančius teisės aktus ir, kilus ginčui, jiems prieinamus ginčo sprendimo būdus. Tokie informacijos centrai gali būti bendrų vartotojų informacijos centrų dalimi.

Valstybės narės užtikrina, kad egzistuočių nepriklausomas mechanizmas, pvz., energetikos ombudsmenas ar vartotojų institucija, skirtas veiksmingam skundų nagrinėjimui ir ginčų sprendimui ne teisminiū būdu.

10. Valstybės narės gali nuspręsti skirstymui netaikyti 4 straipsnio nuostatų, jeigu tų nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti gamtinių dujų įmonėms nustatytus įpareigojimus dėl bendros ekonominės svarbos ir jeigu tai nedarys tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Bendrijos interesams. Bendrijos interesai, laikantis šios direktyvos ir Sutarties 86 straipsnio, apima, *inter alia*, konkurenciją, susijusią su reikalavimus atitinkančiais vartotojais.

11. Įgyvendinusios šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, patvirtintas siekiant vykdyti įsipareigojimus teikti viešąsias paslaugas, įskaitant vartotojų ir aplinkos apsaugą, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata.

Vėliau jos kas dvejus metus praneša Komisijai apie visus tokių priemonių pakeitimus, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata.

12. Komisija, konsultuodamasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant valstybes nares, nacionalines reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas ir gamtinių dujų įmones, parengia aiškų ir glaustą energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriame teikiama praktinė informacija apie energijos vartotojų teises. Valstybės narės užtikrina, kad dujų tiekėjai ar skirstymo sistemos operatoriai, bendradarbiaudami su reguliavimo institucija, imtųsi reikiamų veiksmų ir perduotų savo vartotojams energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą kopiją, ir užtikrina, kad jis būtų paskelbtas viešai.

4 straipsnis

Leidimų išdavimo tvarka

1. Kai gamtinių dujų įrenginiams statyti ar eksploatuoti reikia leidimo (pvz., licencijos, leidimo, koncesijos, sutikimo ar patvirtinimo), valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, laikydamosi 2–4 dalių, išduoda leidimus tokiems įrenginiams, vamzdynams ir su jais susijusiai įrangai statyti ir (arba) eksploatuoti savo teritorijoje. Be to, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija gali tuo pačiu pagrindu išduoti leidimą gamtinėms dujoms tiekti ir leidimą didmeniniams vartotojams.

2. Kai valstybės narės yra nustačiusios leidimų išdavimo sistemą, jos nustato objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus, kuriuos turi įvykdyti įmonė, prašanti išduoti jai leidimą gamtinių dujų įrenginiams statyti ir (arba) eksploatuoti arba prašanti išduoti leidimą gamtinėms dujoms tiekti. Leidimų išdavimo nediskriminaciniai kriterijai ir tvarka skelbiami viešai. Valstybės narės užtikrina, kad vykdant leidimų išdavimo procedūras, susijusias su įrenginiais, vamzdynais ir su jais susijusia įranga, jei reikia, būtų tinkamai atsižvelgiama į gamtinių dujų vidaus rinkos projekto svarbą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad atsisakymo išduoti leidimą priežastys būtų objektyvios ir nediskriminacinės, ir kad apie jas būtų pranešta pareiškėjui. Apie tokio atsisakymo priežastis informaciniais tikslais pranešama Komisijai. Valstybės narės nustato tvarką, kuria pareiškėjas gali paduoti skundą dėl tokio atsisakymo išduoti leidimą.

4. Plėtodamos naujai aprūpinamas vietas ir veiksmingą eksploatavimą apskritai bei nepažeisdamos 38 straipsnio, valstybės narės gali atsisakyti išduoti papildomą leidimą skirstymo vamzdynų sistemoms statyti ir eksploatuoti bet kuriame konkrečiame regione, kai tame regione tokios vamzdynų sistemos jau yra pastatytos arba yra gautas pasiūlymas jas pastatyti ir kai esami ar siūlomi pajėgumai nėra išnaudoti.

5 straipsnis

Tiekimo saugumo stebėseną

Valstybės narės užtikrina tiekimo saugumo klausimų stebėseną. Jei valstybės narės mano, kad tai tikslinga, tą funkciją jos gali perduoti 39 straipsnio 1 dalyje nurodytoms reguliavimo institucijoms. Vykdamas tokią stebėseną visų pirma stebima pasiūlos ir paklausos pusiausvyra nacionalinėje rinkoje, numatomas būsimos paklausos ir galimo tiekimo lygis, numatyti papildomi pajėgumai (planuojami arba statomi), tinklų techninės priežiūros kokybė ir lygis bei priemonės, skirtos tenkinti paklausą, kai ji yra didžiausia, bei spręsti vienam ar keliems tiekėjams kylančias tiekimo trūkumo problemas. Ne vėliau kaip kiekvienų metų liepos 31 d. kompetentingos institucijos paskelbia ataskaitą, kurioje pateiktų klausimų stebėsenos rezultatus bei nurodo priemones, kurių buvo imtasi arba kurios buvo numatytos jiems spręsti, ir tą ataskaitą nedelsdamos perduoda Komisijai.

6 straipsnis

Regioninis solidarumas

1. Tam, kad užtikrintų patikimą tiekimo saugumą gamtinių dujų vidaus rinkoje, valstybės narės bendradarbiauja siekdamos skatinti regioninį ir dvišalį solidarumą.

2. Toks bendradarbiavimas vykdomas susidarius aplinkybėms, kurios sukelia ar per trumpą laiką gali sukelti didelį tiekimo sutrikimą, darantį poveikį valstybei narei. Bendradarbiavimas apima:

- a) ekstremalios padėties nacionalinių priemonių, nurodytų 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvos 2004/67/EB dėl priemonių, skirtų gamtinių dujų tiekimo patikimumui užtikrinti ⁽¹⁾, 8 straipsnyje, koordinavimą;
- b) jungiamųjų elektros energijos linijų ir gamtinių dujų vamzdinių nustatymą ir prirėkus plėtojimą ar atnaujinimą; ir
- c) tarpusavio pagalbos teikimo sąlygas ir praktines priemones.

3. Komisija ir kitos valstybės narės nuolat informuojamos apie tokį bendradarbiavimą.

4. Komisija gali priimti solidaraus regioninio bendradarbiavimo gaires. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

7 straipsnis

Regioninio bendradarbiavimo skatinimas

1. Valstybės narės, taip pat ir reguliavimo institucijos bendradarbiauja tarpusavyje siekdamos vieno ar kelių regionų lygmeniu integruoti savo nacionalines rinkas, nes tai būtų pirmas žingsnis siekiant sukurti visiškai liberalizuotą vidaus rinką. Visų pirma reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba

valstybės narės skatina perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą regionų lygmeniu, įskaitant bendradarbiavimą tarpvalstybiniais klausimais, siekiant sukurti konkurencingą gamtinių dujų vidaus rinką, ir sudaro jam palankias sąlygas, stiprina savo teisinių, reguliavimo ir techninių sistemų suderinamumą ir sudaro palankias sąlygas izoliuotų sistemų, sudarančių vis dar Bendrijoje esančias vadinamąsias dujų salas, integravimui. Geografiniai regionai, kuriuose įgyvendinamas toks regioninis bendradarbiavimas, apima bendradarbiavimą geografiniuose regionuose, apibrėžtuose pagal Reglamento (EB) Nr. 715/2009 12 straipsnio 3 dalį. Toks bendradarbiavimas gali apimti kitus geografinius regionus.

2. Agentūra bendradarbiauja su nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir perdavimo sistemos operatoriais, siekdama užtikrinti regionų reguliavimo sistemų suderinamumą, kad būtų sukurta konkurencinga gamtinių dujų vidaus rinką. Kai Agentūra mano, kad reikia parengti privalomas tokio bendradarbiavimo taisykles, ji teikia atitinkamas rekomendacijas.

3. Įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai turėtų vieną ar daugiau regionų lygmeniu integruotų pajėgumų paskirstymo ir tinklo saugumo patikrinimo sistemų, apimančių dvi ar daugiau valstybių narių.

4. Jei vertikalios integracijos perdavimo sistemos operatoriai dalyvauja tokiam bendradarbiavimui vykdyti įsteigtos bendros įmonės veikloje, bendra įmonė nustato ir įgyvendina atitikties programą, kurioje nustatomos priemonės, kurias reikia taikyti siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio. Toje atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos šiam tikslui, t. y. išvengti diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio, pasiekti. Ją tvirtina Agentūra. Programos laikymąsi nepriklausomai stebi vertikalios integracijos perdavimo sistemos operatorių už atitikties programos priežiūrą atsakingi pareigūnai.

8 straipsnis

Techninės taisyklės

Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės užtikrina, kad būtų apibrėžti techniniai saugos kriterijai ir būtų parengtos bei viešai paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploataavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie sistemos SGD įrenginius, saugyklas, kitas perdavimo ar skirstymo sistemas bei tiesioginius vamzdinius. Tos techninės taisyklės užtikrina sistemų sąveiką ir turi būti objektyvios bei nediskriminacinės. Tam tikrais atvejais Agentūra gali teikti atitinkamas rekomendacijas apie tų taisyklių suderinimą. Apie tas taisykles pranešama Komisijai laikantis 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus ir reglamentus bei apie informacinės visuomenės paslaugas reglamentuojančias taisykles teikimo tvarką ⁽²⁾, 8 straipsnio.

⁽¹⁾ OL L 127, 2004 4 29, p. 22.

⁽²⁾ OL L 204, 1998 7 21, p. 37.

III SKYRIUS

PERDAVIMAS, LAIKYMAS IR SGD

9 straipsnis

Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2012 m. kovo 3 d.:
 - a) kiekviena įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;
 - b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
 - i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;
 - ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;
 - c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu; ir
 - d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų nariu.
2. 1 dalies b ir c punktuose nurodytos teisės visų pirma apima:
 - a) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;
 - b) įgaliojimus skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius; arba
 - c) kontrolinio akcijų paketo turėjimą.

3. 1 dalies b punkte sąvoka „įmonė, atliekanti kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų“ apima sąvoką „įmonė, atliekanti kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų“, kaip apibrėžta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ⁽¹⁾, o sąvokos „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ apima sąvokas „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“, kaip apibrėžta toje direktyvoje.

4. Valstybės narės gali leisti taikyti nuo 1 dalies b ir c punktų leidžiančias nukrypti nuostatas iki 2013 m. kovo 3 d., jeigu perdavimo sistemos operatoriai nėra vertikalios integracijos įmonės padalinys.

5. Laikoma, kad šio straipsnio 1 dalies a punkte nustatytas įpareigojimas yra įvykdytas tuo atveju, jeigu dvi ar daugiau įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrąją įmonę, atliekančią perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas dviejose ar daugiau valstybių narių atitinkamų perdavimo sistemų atžvilgiu. Bendrajai įmonei gali priklausyti tik tos įmonės, kurios pagal 14 straipsnį patvirtinamos kaip nepriklausomi sistemos operatoriai arba kaip nepriklausomi perdavimo operatoriai pagal IV skyrių.

6. Įgyvendinant šį straipsnį, jei 1 dalies b, c ir d punktuose nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, nėra laikomi tuo pačiu asmeniu ar asmenimis.

7. Valstybės narės užtikrina, kad nei perdavimo sistemos operatoriaus, kuris priklausė vertikalios integracijos įmonei, turima 16 straipsnyje nurodyta komerciniu požiūriu neskelbtina informacija, nei tokio perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojai nebūtų perduoti įmonėms, atliekančioms kurias nors iš gavybos ir tiekimo funkcijų.

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

- a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių pagal 14 straipsnį; arba
- b) laikosi IV skyriaus nuostatų.

9. Jei 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei ir yra nustatyta tvarka, perdavimo sistemos operatoriui garantuojanti daugiau faktinio nepriklausomumo nei IV skyriaus nuostatos, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

⁽¹⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 55.

10. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi pagal šio straipsnio 9 dalį, ji sertifikuojama taikant šios direktyvos 10 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse ir Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje nustatytas procedūras, pagal kurias Komisija patikrina, ar esama tvarka perdavimo sistemos operatoriui aiškiai garantuoja daugiau faktinio nepriklausomumo nei IV skyriaus nuostatos.

11. Vertikalios integracijos įmonėms, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokių būdu netrukdoma imtis veiksmų, kad jos galėtų laikytis 1 dalies.

12. Įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, jokių būdu negali turėti galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti atskirtų perdavimo sistemos operatorių ar turėti tokių nors teisių jų atžvilgiu valstybėse narėse, kurios taiko 1 dalį.

10 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Prieš patvirtinant ir paskiriant įmonę perdavimo sistemos operatoriumi, ji turi būti sertifikuojama taikant šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse bei Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje nustatytas procedūras.

2. Įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema ir kurioms nacionalinė reguliavimo institucija, taikydama sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 9 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3. Perdavimo sistemos operatoriai reguliavimo institucijai praneša apie visus planuojamus sandorius, kuriuos gali reikėti iš naujo įvertinti, siekiant nustatyti, ar jie atitinka 9 straipsnio reikalavimus.

4. Reguliavimo institucijos prižiūri, ar perdavimo sistemos operatoriai nuolat laikosi 9 straipsnio reikalavimų. Jos pradeda sertifikavimo procedūrą siekdamos užtikrinti tokią atitiktį:

- a) gavusios perdavimo sistemos operatoriaus pranešimą pagal 3 dalį;
- b) savo iniciatyva, jeigu jos sužino, kad dėl numatyto teisių pakeitimo ar poveikio perdavimo sistemos savininkams arba perdavimo sistemos operatoriams gali būti pažeistas 9 straipsnis, arba jeigu jos turi pagrindo manyti, jog toks pažeidimas jau galėjo būti padarytas; arba
- c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.

5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo per keturių mėnesių laikotarpį nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo arba Komisijos prašymo pateikimo dienos. Pasibaigus tam laikotarpiui laikoma, kad sertifikatas išduotas. Oficialus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas įsigalioja tik užbaigus 6 dalyje nustatytą procedūrą.

6. Apie oficialų arba numanomą sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu pateikdama visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją. Komisija imasi veiksmų Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje nustatyta tvarka.

7. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių ir įmonių, atliekančių kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, gali prašyti pateikti visą informaciją, kuri reikalinga šiame straipsnyje nustatytoms jų užduotims atlikti.

8. Reguliavimo institucijos ir Komisija išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

11 straipsnis

Su trečiosiomis šalimis susijęs sertifikavimas

1. Jeigu perdavimo sistemos savininkas arba perdavimo sistemos operatorius, kuriuos kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių, prašo atlikti sertifikavimą, reguliavimo institucija apie tai praneša Komisijai.

Reguliavimo institucija taip pat nedelsdama praneša Komisijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius praneša reguliavimo institucijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

3. Reguliavimo institucija priima sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo projektą per keturis mėnesius nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo pateikimo dienos. Ji atsisako išduoti sertifikatą, jei:

- a) neįrodoma, kad atitinkamas subjektas laikosi 9 straipsnio reikalavimų; ir
- b) reguliavimo institucijai arba kitai valstybės narės paskirtai kompetentingai institucijai neįrodoma, kad sertifikato išdavimas nesukels pavojaus energijos tiekimo valstybei narei ir Bendrijai saugumui. Svarstydamą tą klausimą reguliavimo institucija arba kita taip paskirta kompetentinga institucija atsižvelgia į:

- i) Bendrijos teises ir pareigas tos trečiosios šalies atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus susitarimus, sudarytus su viena ar daugiau trečiųjų šalių, kurių Susitariančioji Šalis yra Bendrija ir kuriuose nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;
- ii) valstybės narės teises ir pareigas tos trečiosios šalies atžvilgiu, kurios numatytos pagal su ja sudarytus susitarimus, jei jie atitinka Bendrijos teisę; ir
- iii) kitus konkrečius to atvejo faktus bei aplinkybes ir atitinkamą trečiąją šalį.

4. Reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją.

5. Valstybės narės numato, kad reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija, nurodyta 3 dalies b punkte, prieš reguliavimo institucijai priimant sprendimą dėl sertifikavimo turi prašyti Komisijos nuomonės dėl to, ar:

- a) atitinkamas subjektas laikosi 9 straipsnio reikalavimų; ir
- b) išdavus sertifikatą nekils pavojus energijos tiekimo Bendrijai saugumui.

6. Komisija 5 dalyje nurodytą prašymą nagrinėja iš karto, kai tik jį gauna. Per dviejų mėnesių laikotarpį nuo prašymo gavimo dienos ji pateikia savo nuomonę nacionalinei reguliavimo institucijai arba, jei prašymą pateikė paskirta kompetentinga institucija – tai institucijai.

Rengdama nuomonę, Komisija gali prašyti, kad Agentūra, atitinkama valstybė narė ir suinteresuotosios šalys pateiktų savo nuomones. Jeigu Komisija pateikia tokį prašymą, dviejų mėnesių laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytą laikotarpį Komisija nepateikia nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

7. Vertindama, ar dėl asmens arba asmenų iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių vykdomos kontrolės kils pavojus energijos tiekimo Bendrijai saugumui, Komisija atsižvelgia į:

- a) konkrečius to atvejo faktus ir atitinkamą trečiąją šalį ar trečiąsias šalis; ir
- b) Bendrijos teises ir pareigas tos trečiosios šalies ar trečiųjų šalių atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant susitarimą, sudarytą su viena ar daugiau trečiųjų šalių, kurio Susitariančioji Šalis yra Bendrija ir kuriame nagrinėjami tiekimo saugumo klausimai.

8. Nacionalinė reguliavimo institucija per du mėnesius nuo 6 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos priima galutinį sprendimą dėl sertifikavimo. Priimdama galutinį sprendimą, nacionalinė reguliavimo institucija kuo labiau atsižvelgia į Komisijos nuomonę. Bet kuriuo atveju valstybės narės turi teisę atsisakyti išduoti sertifikatą, jei jį išdavus kiltų pavojus valstybės narės energijos tiekimo saugumui arba kitos valstybės narės energijos tiekimo saugumui. Jei valstybė narė yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją vertinimui pagal 3 dalies b punktą atlikti, ji gali reikalauti, kad nacionalinė reguliavimo institucija priimtų galutinį savo sprendimą laikydamosi tos kompetentingos institucijos įvertinimo. Reguliavimo institucijos galutinis sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu. Kai galutinis sprendimas skiriasi nuo Komisijos nuomonės, atitinkama valstybė narė kartu su tuo sprendimu pateikia ir paskelbia tokio sprendimo pagrindimą.

9. Jokia šio straipsnio nuostata neturi įtakos valstybių narių teisei pagal Bendrijos teisę vykdyti nacionalinę teisinę kontrolę, kad būtų apsaugoti teisėti visuomenės saugumo interesai.

10. Komisija gali priimti gaires, kuriose išsamiai išdėstoma procedūra, kurios reikia laikytis taikant šį straipsnį. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

11. Šis straipsnis, išskyrus 3 dalies a punktą, taip pat taikomas toms valstybėms narėms, kurioms pagal 49 straipsnį taikoma leidžianti nukrypti nuostata.

12 straipsnis

Laikymo ir SGD sistemos operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, valstybės narės, atsižvelgdamos į efektyvumo ir ekonominės pusiausvyros aspektus, paskiria vieną ar kelis laikymo ir SGD sistemos operatorius arba reikalauja, kad tai padarytų gamtinių dujų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso saugyklos ar SGD įrenginiai.

13 straipsnis

Perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorius:

- a) ekonomikos sąlygomis eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja saugius, patikimus ir efektyvius perdavimo, laikymo ir (arba) SGD įrenginius, skirtus atvirai rinkai užtikrinti, deramai atsižvelgdamas į aplinkos apsaugą, užtikrina atitinkamas priemones paslaugų teikimo įpareigojimams vykdyti;

- b) nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai;
- c) bet kuriam kitam perdavimo sistemos operatoriui, laikymo sistemos operatoriui, SGD sistemos operatoriui ir (arba) skirstymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima atlikti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų; ir
- d) teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia, kad galėtų veiksmingai naudotis sistema.
2. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pastato pakankamus tarpvalstybinius pajėgumus, skirtus Europos perdavimo infrastruktūrai integruoti, atsižvelgdamas į visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumų paklausą ir atsižvelgdamas į dujų tiekimo saugumą.
3. Perdavimo sistemos operatorių priimtos taisyklės, kuriomis siekiama subalansuoti dujų perdavimo sistemą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės; ši nuostata taip pat taikoma taisyklėms, reglamentuojančioms tvarką, pagal kurią imamas mokestis iš jų tinklų sistemos naudotojų už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis perdavimo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 41 straipsnio 6 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.
4. Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi būtiniausių perdavimo sistemos, įskaitant sujungimo pajėgumus, priežiūros ir plėtros standartų.
5. Perdavimo sistemos operatoriai energiją, kurią jie suvartoja atlikdami savo funkcijas, įsigyja laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos pagrindu veikiančios tvarkos.
- b) kandidatas į operatorius įrodo, kad jis turi reikiamų finansinių, techninių, materialinių ir žmogiškųjų išteklių savo užduotims pagal 13 straipsnį vykdyti;
- c) kandidatas į operatorius įsipareigoja laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurio priežiūrą vykdo reguliavimo institucija;
- d) perdavimo sistemos savininkas įrodo, kad jis gali vykdyti savo įsipareigojimus pagal 5 dalį. Tuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su įmone kandidate ir bet kuriuo kitu atitinkamu subjektu projektus; ir
- e) kandidatas į operatorius įrodo, kad gali vykdyti savo įsipareigojimus pagal Reglamentą (EB) Nr. 715/2009, įskaitant bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais Europos ir regionų lygmeniu.
3. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka 11 straipsnio ir šio straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma arba šios direktyvos 10 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje, arba šios direktyvos 11 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.
4. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir už tokios prieigos valdymą, įskaitant prieigos mokesčių ir perkrovos valdymo mokesčių surinkimą, už perdavimo sistemos eksploatavimą, priežiūrą ir plėtrą, taip pat už ilgalaikio sistemos pajėgumo tenkinti pagrįstą paklausą užtikrinimą planuojant investicijas. Plėtodamas perdavimo sistemą nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už planavimą (įskaitant leidimų išdavimo tvarką), naujos infrastruktūros statybą ir jos atidavimą eksploatuoti. Šiuo tikslu nepriklausomas sistemos operatorius atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas taip, kaip nustatyta šiame skyriuje. Perdavimo sistemos savininkas nėra atsakingas nei už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tokios prieigos valdymą, nei už investavimo planavimą.
5. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:

14 straipsnis

Nepriklausomi sistemos operatoriai

1. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybės narės perdavimo sistemos savininko siūlymu gali nuspręsti netaikyti 9 straipsnio 1 dalies ir paskirti nepriklausomą sistemos operatorių. Tokį paskyrimą patvirtina Komisija.
2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:
- a) kandidatas į operatorius įrodo, kad atitinka 9 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktų reikalavimus;
- b) finansuoja investicijas, dėl kurių sprendimą priima nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių. Atitinkamus susitarimus dėl finansavimo patvirtina reguliavimo institucija. Prieš patvirtindama, reguliavimo institucija konsultuojasi su perdavimo sistemos savininku ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis;

- c) priiama atsakomybė, susijusi su tinklo turtu, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis; ir
- d) užtikrina, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus investavimą tuo atveju, jeigu pagal b punktą jis sutiko, kad finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.

6. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija, atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi reikiami įgaliojimai veiksmingai prižiūrėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 5 dalyje jam nustatytų įpareigojimų.

15 straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų ir laikymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas ir laikymo sistemos operatorius, kurie yra vertikalios integracijos įmonių padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomi nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu, skirstymu ir laikymu.

Šis straipsnis taikomas tik toms saugykloms, kurios yra techniškai ir (arba) ekonomiškai būtinos, siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema pagal 33 straipsnį.

2. Siekiant užtikrinti 1 dalyje nurodytą perdavimo sistemos savininko ir laikymo sistemos operatoriaus nepriklausomumą, taikomi šie būtiniausi kriterijai:

- a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos savininko ir laikymo sistemos operatoriaus valdymą, neturi priklausyti integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę gamtinių dujų gavybos ir tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
- b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos savininko ir laikymo sistemos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti savarankiškai;
- c) laikymo sistemos operatoriui suteikiamos faktinės teisės nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas saugykloms eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Ši nuostata netrukdo taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų apsaugotos pagrindinės bendrovės ekonominės ir

valdymo priežiūros teisės dėl pavaldžiosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 41 straipsnio 6 dalyje. Visų pirma tokiu būdu pagrindinei bendrovei sudaromos sąlygos patvirtinti laikymo sistemos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą ir nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras išsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia pagrindinei bendrovei teisės duoti nurodymų dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su saugyklų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiavertio dokumento sąlygų; ir

- d) perdavimo sistemos savininkas ir laikymo sistemos operatorius parengia atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir siekiama užtikrinti tinkamą jos vykdymo priežiūrą. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas asmuo ar organas reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama.

3. Komisija gali priimti gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad perdavimo sistemos savininkas ir laikymo sistemos operatorius visiškai ir veiksmingai laikytųsi šio straipsnio 2 dalies. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

16 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriams ir perdavimo sistemos savininkams taikomi konfidencialumo reikalavimai

1. Nepažeidžiant 30 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės prievolės atskleisti informaciją, kiekvienas perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorius ir kiekvienas perdavimo sistemos savininkas išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu. Visų pirma jie neatskleidžia jokios komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos kitiems įmonės padaliniais, nebent tai reikalinga verslo sandoriui atlikti. Siekdamas užtikrinti griežtą informacijos atskyrimo taisyklių laikymąsi, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos savininkas, įskaitant jungtinio operatoriaus, skirstymo sistemos operatoriaus atveju, ir kiti įmonės padaliniai nesinaudotų bendromis tarnybomis, pvz., bendromis teisės tarnybomis, išskyrus vykdant išimtinai administracines arba su informacinėmis technologijomis (toliau – IT) susijusias funkcijas.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatoriai nenaudoja ne pagal paskirtį komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami teisę naudotis sistema arba derėdamiesi dėl šios teisės.

3. Skelbiama informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti. Tas įsipareigojimas nepažeidžia komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos apsaugos.

IV SKYRIUS

NEPRIKLAUSOMAS PERDAVIMO OPERATORIUS

17 straipsnis

Turtas, įranga, personalas ir tapatybė

1. Perdavimo sistemos operatoriai turi visus žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius, kurie reikalingi jų įsipareigojimams pagal šią direktyvą įvykdyti ir dujų perdavimo veiklai vykdyti, visų pirma:

- a) dujų perdavimo veiklai vykdyti reikalingas turtas, įskaitant perdavimo sistemą, nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos operatoriui;
- b) perdavimo sistemos operatorius samdo dujų perdavimo veiklai vykdyti, įskaitant visų bendrų užduočių atlikimą, reikalingą personalą;
- c) vertikalios integracijos įmonės padaliniais draudžiama vienas kitam skolinti personalą ir teikti paslaugas. Tačiau perdavimo sistemos operatorius gali teikti paslaugas vertikalios integracijos įmonei tol, kol:
 - i) tų paslaugų teikimas nediskriminuoja sistemos naudotojų, visiems sistemos naudotojams yra prieinamas tomis pačiomis sąlygomis, ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai; ir
 - ii) tų paslaugų teikimo sąlygas yra patvirtinusi reguliavimo institucija;
- d) nedarant poveikio pagal 20 straipsnį įsteigto priežiūros organo sprendimams, vertikalios integracijos įmonė, gavusi tinkamą perdavimo sistemos operatoriaus prašymą, perdavimo sistemos operatoriui laiku skiria atitinkamus finansinius išteklius būsimiems investiciniams projektams ir (arba) atitinkamus finansinius išteklius, skirtus esamam turtui pakeisti.

2. Dujų perdavimo veiklą, be 13 straipsnyje išvardytų užduočių, sudaro bent tokios užduotys:

- a) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui ir ryšių su trečiosiomis šalimis bei reguliavimo institucijomis palaikymas;

- b) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinkle (ENTSO-G);
- c) prieigos suteikimas trečiajai šaliai nediskriminuojant sistemos naudotojų ar tam tikrų sistemos naudotojų kategorijų ir tokios prieigos valdymas;
- d) visų su perdavimo sistema susijusių mokesčių, įskaitant prieigos mokesčius, balansavimo mokesčius už papildomas paslaugas, pvz., dujų valymą, paslaugų pirkimą (balansavimo išlaidos, energija nuostoliams padengti), surinkimas;
- e) saugios, veiksmingos ir ekonomiškos perdavimo sistemos eksploatavimas, priežiūra ir plėtojimas;
- f) investicijų planavimas užtikrinant ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;
- g) tinkamų bendrų įmonių steigimas, be kita ko, su vienu ar keliais perdavimo sistemos operatoriais, dujų biržos ir kiti svarbūs veiksniai, siekiant plėtoti regioninių rinkų kūrimą arba sudaryti palankesnes sąlygas liberalizavimo procesui; ir
- h) visų bendrų paslaugų, įskaitant teisinės paslaugas, apskaitos ir IT paslaugų teikimas.

3. Perdavimo sistemos operatorių teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Tarybos direktyvos 68/151/EEB ⁽¹⁾ 1 straipsnyje.

4. Užtikrindamas bendrą tapatybę, teikdamas informaciją, kurdamas prekės ženklą ir vykdydamas veiklą savo patalpose perdavimo sistemos operatorius nesukuria painiavos dėl vertikalios integracijos įmonės ar bet kurio jos padalinio atskiros tapatybės.

5. Perdavimo sistemos operatorius nesidalija IT sistemomis ar įranga, fizinėmis patalpomis ir prieigos apsaugos sistemomis nei su vienu vertikalios integracijos įmonės padaliniu, taip pat nesinaudoja tų pačių konsultantų ar išorės rangovų paslaugomis, susijusiomis su IT sistemomis ar įranga, ir prieigos apsaugos sistemomis.

6. Perdavimo sistemos operatorių sąskaitų auditą atlieka kitas auditorius nei vertikalios integracijos įmonės arba bet kurio jos padalinio auditą atliekantis auditorius.

18 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas

1. Nedarant poveikio priežiūros organo sprendimams pagal 20 straipsnį, perdavimo sistemos operatorius turi:

⁽¹⁾ 1968 m. kovo 9 d. Pirmoji Tarybos direktyva 68/151/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo (OL L 65, 1968 3 14, p. 8).

a) faktines teises nepriklausomai nuo vertikalios integracijos įmonės priimti sprendimus dėl perdavimo sistemos eksploatavimui, priežiūrai ar plėtojimai reikalingo turto; ir

b) įgaliojimą didinti lėšas kapitalo rinkoje, visų pirma skolinant lėšas ir didinant kapitalą.

2. Perdavimo sistemos operatorius visuomet veikia taip, kad užtikrintų pakankamai išteklių, kurių jam reikia perdavimo veiklai tinkamai bei veiksmingai vykdyti ir veiksmingai, saugiai bei ekonomiškai perdavimo sistemai plėtoti bei prižiūrėti.

3. Vertikalios integracijos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, negali būti tiesioginės arba netiesioginės perdavimo sistemos operatoriaus akcininkės. Perdavimo sistemos operatorius negali nei būti kurios nors vertikalios integracijos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, tiesioginis arba netiesioginis akcininkas, nei gauti iš tos pavaldžiosios įmonės dividendus arba bet kurią kitą finansinę naudą.

4. Perdavimo sistemos operatoriaus bendra valdymo struktūra ir įstatai užtikrina faktinį perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumą pagal šio skyriaus nuostatas. Vertikalios integracijos įmonė negali tiesiogiai arba netiesiogiai nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus konkurencinio elgesio, susijusio su perdavimo sistemos operatoriaus kasdienne veikla ir tinklo valdymu arba su veikla, būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 22 straipsnį.

5. Vykdydami šios direktyvos 13 straipsnyje bei 17 straipsnio 2 dalyje nurodytas savo užduotis ir laikydamiesi Reglamento (EB) Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies, 14 straipsnio 1 dalies a punkto, 16 straipsnio 2, 3 bei 5 dalių, 18 straipsnio 6 dalies ir 21 straipsnio 1 dalies, perdavimo sistemos operatoriai nediskriminuoja asmenų ar subjektų ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai.

6. Visi vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komerciniai ir finansiniai ryšiai, įskaitant perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas paskolas vertikalios integracijos įmonei, turi atitikti rinkos sąlygas. Perdavimo sistemos operatorius saugo išsamius duomenis apie tokius komercinius bei finansinius ryšius ir paprašius pateikia juos reguliavimo institucijai.

7. Perdavimo sistemos operatorius teikia reguliavimo institucijai tvirtinti visus komercinius ir finansinius susitarimus su vertikalios integracijos įmone.

8. Perdavimo sistemos operatorius informuoja reguliavimo instituciją apie 17 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus finansinius išteklius, kurie gali būti skirti būsimiems investicijų projektams ir (arba) turimo turto pakeitimui.

9. Vertikalios integracijos įmonė susilaiko nuo visų veiksmų, kurie perdavimo sistemos operatoriumi sukliudytų vykdyti šiame skyriuje nustatytas jo pareigas ar turėtų jų vykdymui įtakos, ir nereikalauja, kad perdavimo sistemos operatorius, vykdydamas tas pareigas, prašytų vertikalios integracijos įmonės leidimo.

10. Įmonė, kuriai reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad ji atitinka šio skyriaus reikalavimus, atitinkama valstybė narė patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriumi. Taikoma arba šios direktyvos 10 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje, arba šios direktyvos 11 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

19 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus personalo ir valdymo nepriklausomumas

1. Sprendimus dėl asmenų, atsakingų už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą, ir (arba) jo administracinių organų narių skyrimo ir kadencijos pratęsimo, darbo sąlygų, įskaitant atlyginimą ir kadencijos pabaigą, priima pagal 20 straipsnį paskirtas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organas.

2. Reguliavimo institucijai pranešama asmenų, kuriuos priežiūros institucija pasiūlė paskirti už perdavimo sistemos operatoriaus vykdomąjį valdymą atsakingais asmenimis ir (arba) jo administracinių organų nariais arba pratęsti jų įgaliojimų terminą, vardai ir pavardės, kadencijos sąlygos, tarnybos trukmė ir pabaiga, taip pat siūlomų sprendimų nutraukti tokią kadenciją motyvai. Tos 1 dalyje nurodytos sąlygos ir sprendimai tampa privalomi tik tuo atveju, jei per trijų savaičių laikotarpį nuo jų pranešimo reguliavimo institucija nepareiškė prieštaravimų.

Reguliavimo institucija gali prieštarauti 1 dalyje nurodytiems sprendimams, jeigu:

a) iškyla abejonių dėl pasiūlyto už valdymą atsakingo asmens ir (arba) administracinių organų nario profesinio nepriklausomumo; arba

b) pirmalaikio kadencijos nutraukimo atveju yra abejonių dėl tokio pirmalaikio nutraukimo pateisinimo.

3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų vertikalios integracijos įmoneje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba su bet kuriuo jos padaliniu, arba jos kontrolinių akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių.

4. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų jokiam kitame vertikalios integracijos įmonės padalinyje arba neturi jame profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su juo arba jo kontrolinių akcijų paketą turinčiais akcininkais.

5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame vertikalios integracijos įmonės padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikalios integracijos įmonės veiklos ar rezultatų, išskyrus perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ar rezultatus.

6. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių skundų dėl pirma laikio jų kadencijos nutraukimo atžvilgiu užtikrinamos faktinės teisės reguliavimo institucijai pateikti apeliaciją.

7. Pasibaigus už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių kadencijai, šie asmenys ne trumpesni kaip ketverių metų laikotarpį negali eiti profesinių pareigų jokiame vertikalios integracijos įmonės padalinyje, išskyrus perdavimo sistemos operatorių, arba turėti profesinę atsakomybę, interesų ar verslo santykių su ja arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą negali būti vykde valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikalios integracijos įmonėje.

Šios dalies pirmą pastraipą ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.

20 straipsnis

Priežiūros organas

1. Perdavimo sistemos operatorius turi priežiūros organą, kuris atsako už didelį poveikį perdavimo sistemos operatoriaus akcininkų turto vertei turinčių sprendimų priėmimą, visų pirma dėl metinių ir ilgesnio laikotarpio finansinių planų patvirtinimo, perdavimo sistemos operatoriaus išskolinimo lygio ir akcininkams paskirstomų dividendų kiekio. Priežiūros organo kompetencijai priklausantys sprendimai neapima sprendimų, susijusių su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu ir su veikla, kuri yra būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 22 straipsnį.

2. Priežiūros organą sudaro vertikalios integracijos įmonei atstovaujantys nariai, trečiosios šalies akcininkams atstovaujantys nariai, ir, jei tai numatyta atitinkamuose valstybės narės teisės aktuose, kitoms suinteresuotoms šalims, pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojams, atstovaujantys nariai.

3. 19 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir 19 straipsnio 3–7 dalys taikomos bent pusei priežiūros organo narių (atėmus vieną).

19 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktas taikomas visiems priežiūros organo nariams.

21 straipsnis

Atitikties programa ir už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas

1. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai nustatytų ir įgyvendintų atitikties programą, nustatančią priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrintų tinkamą atitikties šiai programai stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Ją tvirtina reguliavimo institucija. Nedarydamas įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos įgaliojimams, atitiktį programai nepriklausomai stebi už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas.

2. Priežiūros organas skiria už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną, kurį turi patvirtinti reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija gali atsisakyti patvirtinti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną tik dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka. Už atitikties programos priežiūrą atsakingu pareigūnu gali būti fizinis arba juridinis asmuo. Už atitikties programos priežiūrą atsakingam pareigūnui taikomos 19 straipsnio 2–8 dalys.

3. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas atsako už:

- a) atitikties programos įgyvendinimo stebėseną;
- b) metinės ataskaitos rengimą, priemonių, taikytų siekiant įgyvendinti atitikties programą, nustatymą ir jos pateikimą reguliavimo institucijai;
- c) ataskaitų teikimą priežiūros organui ir rekomendacijų dėl atitikties programos ir jos įgyvendinimo teikimą;
- d) pranešimą reguliavimo institucijai apie visus svarbius atitikties programos įgyvendinimo pažeidimus; ir
- e) ataskaitų dėl vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus visų komercinių ir finansinių ryšių teikimą reguliavimo institucijai.

4. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas pateikia reguliavimo institucijai siūlomus sprendimus dėl investicijų plano arba dėl individualių investicijų į tinklą. Jis juos pateikia vėliausiai tada, kai šiuos siūlomus sprendimus perdavimo sistemos operatoriaus vadovybė ir (arba) kompetentingas administracinis organas perduoda priežiūros organui.

5. Kai vertikalios integracijos įmonė visuotinio susirinkimo metu ar jos paskirtiems priežiūros organo nariams balsuojant sutrukdė priimti sprendimą, ir dėl to buvo užkirstas kelias investicijoms, kurios pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padarytos per ateinančius trejus metus, arba šios investicijos buvo vilkinamos, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas apie tai praneša reguliavimo institucijai, kuri tokiu atveju imasi veiksmų pagal 22 straipsnį.

6. Už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno įgaliojimus ar įdarbinimą reglamentuojančias sąlygas, įskaitant jo kadencijos trukmę, tvirtina reguliavimo institucija. Tomis sąlygomis užtikrinamas už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno nepriklausomumas, įskaitant tai, kad jam suteikiami visi ištekliai, kurių reikia jo pareigoms atlikti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas savo kadencijos metu bet kuriame vertikalios integracijos įmonės padalinyje ar pas kontrolinį akcijų paketą turinčius akcininkus tiesiogiai ar netiesiogiai negali eiti jokių profesinių ar atsakingų pareigų arba su jais turėti interesų.

7. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas žodžiu arba raštu reguliariai teikia ataskaitas reguliavimo institucijai ir turi teisę žodžiu arba raštu reguliariai teikti ataskaitas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organui.

8. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali dalyvauti visuose perdavimo sistemos operatoriaus vadovybės ar administracinių organų posėdžiuose, taip pat priežiūros organo posėdžiuose bei visuotiniame susirinkime. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas dalyvauja visuose posėdžiuose, kuriuose sprendžiami šie klausimai:

- a) prieigos prie tinklo sąlygos, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 715/2009, visų pirma, susijusios su tarifais, trečiosios šalies prieigos paslaugomis, pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu, skaidrumu, subalansavimu bei antrinėmis rinkomis;
- b) projektai, kurių imtasi siekiant eksploatuoti, prižiūrėti ir plėtoti perdavimo sistemą, įskaitant investicijas į naujas transporto jungtis, pajėgumų plėtimą ir esamų pajėgumų optimizavimą;
- c) perdavimo sistemos eksploatacijai būtinas energijos pirkimas ar pardavimas.

9. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas stebi, ar perdavimo sistemos operatorius laikosi 16 straipsnio reikalavimų.

10. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali naudotis visais atitinkamais duomenimis ir patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus bei naudotis visa reikiama informacija savo užduotims atlikti.

11. Gavęs išankstinį reguliavimo institucijos pritarimą, priežiūros organas gali atleisti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną. Pareikalavus reguliavimo institucijai, jis atleidžia už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka.

12. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi teisę patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus be išankstinio pranešimo.

22 straipsnis

Tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Kiekvienais metais perdavimo sistemos operatoriai reguliavimo institucijai pateikia dešimties metų tinklo plėtros planą, grindžiamą esama ir numatoma pasiūla ir paklausa, pasikonsultavus su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Tame plėtros plane nurodomos veiksmingos priemonės, skirtos sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti.

2. Dešimties metų tinklo plėtros plane visų pirma:

- a) rinkos dalyviams nurodoma svarbiausia perdavimo infrastruktūra, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per kitus dešimt metų;
- b) nurodomos visos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos, kurias reikės padaryti per kitus trejus metus; ir
- c) nustatomas visų investicinių projektų terminas.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtros planą, perdavimo sistemos operatorius daro pagrįstas prielaidas apie gavybos, tiekimą, vartojimą ir mainų su kitomis šalimis raidą, atsižvelgdamas į regioniniams ir visos Bendrijos tinklams skirtus investicijų planus, taip pat laikymo ir SGD pakartotinio dujinimo įrenginiams skirtus investicijų planus.

4. Reguliavimo institucija dėl dešimties metų tinklo plėtros plano viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais faktiniais ar potencialiais sistemos naudotojais. Asmenų ar įmonių, teigiančių, jog yra potencialūs sistemos naudotojai, gali būti paprašyta pagrįsti tokius teiginius. Reguliavimo institucija paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus, visų pirma galimą investavimo poreikį.

5. Reguliavimo institucija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros plane atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi procese, ir ar jis suderinamas su neprivalomu visos Bendrijos dešimties metų tinklo plėtros planu (toliau – visos Bendrijos tinklo plėtros planas), nurodytu Reglamente

(EB) Nr. 715/2009 8 straipsnio 3 dalies b punkte. Jei iškyla abejonių dėl suderinamumo su visos Bendrijos tinklo plėtros planu, reguliavimo institucija konsultuojasi su Agentūra. Reguliavimo institucija perdavimo sistemos operatoriaus gali paprašyti iš dalies pakeisti savo dešimties metų tinklo plėtros planą.

6. Reguliavimo institucija vykdo dešimties metų tinklo plėtros plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jos vertinimą.

7. Tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius dėl kitų nei nuo jo priklausančių svarbių priežasčių nepadaro investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padaryta per kitus trejus metus, valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija privalėtų imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių tam, kad atitinkama investicija būtų padaryta, jei tokia investicija vis dar svarbi atsižvelgiant į naujausią dešimties metų tinklo plėtros planą:

- a) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius padarytų atitinkamas investicijas;
- b) dėl atitinkamos investicijos organizuoti konkurso procedūrą, kurioje galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai; arba
- c) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti padidinti kapitalą, siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

Kai reguliavimo institucija pasinaudoja pirmos pastraipos b punkte nustatytais įgaliojimais, ji gali įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti su vienu ar daugiau iš šių reikalavimų:

- a) kad bet kuri trečioji šalis teiktų finansavimą;
- b) kad bet kuri trečioji šalis vykdytų statybą;
- c) kad pats sukurtų atitinkamą naują turtą;
- d) kad pats eksploatuotų atitinkamą naują turtą.

Perdavimo sistemos operatorius suteikia investuotojams visą investavimui reikalingą informaciją, prijungia naują turtą prie perdavimo tinklo ir apskritai deda visas pastangas sudaryti palankesnes sąlygas investicinio projekto įgyvendinimui.

Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija.

8. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja 7 dalies pirmoje pastraipoje nustatytais įgaliojimais, atitinkamose tarifų taisyklėse atsižvelgiama į atitinkamų investicijų sąnaudas.

23 straipsnis

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių ir pramonės vartotojų prijungimo prie perdavimo sistemos

1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių ir pramonės vartotojų nediskriminacinio prijungimo prie perdavimo sistemos skaidrias ir veiksmingas procedūras bei tarifus. Tas procedūras tvirtina reguliavimo institucija.

2. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują saugyklą, SGD pakartotinio dujinimo įrenginį ar pramonės vartotoją motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu. Perdavimo sistemos operatorius užtikrina naujos jungties pakankamą įeinamąjį ir išeinamąjį pajėgumą.

V SKYRIUS

SKIRSTYMAS IR TIEKIMAS

24 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, valstybės narės, atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę pusiausvyrą, paskiria vieną ar kelis skirstymo sistemos operatorius, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso skirstymo sistemos arba kurios yra atsakingos už šias sistemas, ir užtikrina kad tie operatoriai laikytųsi 25, 26 ir 27 straipsnių.

25 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už ilgalaikį sistemos pajėgumą vykdyti pagrįstus dujų skirstymo poreikius ekonomikos sąlygomis eksploatuojant, prižiūrint ir plėtojant saugią, patikimą ir veiksmingą sistemą savo regione, deramai atsižvelgdamos į aplinkos apsaugą ir energijos vartojimo efektyvumą.

2. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai.

3. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius bet kuriam kitam skirstymo, perdavimo, SGD ir (arba) laikymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima atlikti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų.

4. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia norint veiksmingai prisijungti prie sistemos, įskaitant naudojamą ją.

5. Jei skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už skirstymo sistemos subalansavimą, tuo tikslu jo priimtos taisyklės turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės; ši nuostata taip pat taikoma taisyklėms, reglamentuojančioms tvarką, pagal kurią imamas mokestis iš sistemos naudotojų už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis skirstymo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 41 straipsnio 6 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.

26 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Toms taisyklėms neturi būti nustatoma pareiga skirstymo sistemos turto nuosavybę atskirti nuo vertikalios integracijos įmonės.

2. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, savo organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Siekiant tai užtikrinti, taikomi šie būtiniausi kriterijai:

a) asmenys, atsakingi už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą, negali dalyvauti integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už gamtinių dujų gavybos, perdavimo ir tiekimo kasdienį organizavimą, valdymo struktūrose;

b) būtina imtis tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti nepriklausomai;

c) skirstymo sistemos operatorius turi turėti faktines teises nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas tinklui eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Toms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius turi turėti būtinus išteklius, įskaitant žmogiškuosius, techninius, finansinius ir materialinius išteklius. Ši nuostata neturėtų kliudyti taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos pagrindinės bendrovės ekonominės ir valdymo priežiūros teisės dėl pavaldžiosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 41 straipsnio 6 dalyje. Visų pirma pagrindinė bendrovė tokiu būdu galės patvirtinti skirstymo sistemos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį

lygiavertį dokumentą bei nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras įsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia pagrindinei bendrovei teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su skirstymo linijų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiavertio dokumento sąlygų; ir

d) skirstymo sistemos operatorius turi parengti atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir turi užtikrinti tinkamą jos vykdymo stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tam tikslui pasiekti. Už atitikties programos stebėseną atsakingas asmuo ar organas – už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas – 39 straipsnio 1 dalyje nurodytai reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama. Už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir savo užduočiai atlikti gali naudotis visa reikiama skirstymo sistemos operatoriaus ir visų susijusių įmonių informacija.

3. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybės narės užtikrina, jog skirstymo sistemos operatoriaus veiklą stebėtų reguliavimo institucijos arba kitos kompetentingos įstaigos, kad jis negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Visų pirma vertikalios integracijos skirstymo sistemos operatoriai, teikdami informaciją ir kurdami perkės ženklą, neturi sukurti paminėtos dėl vertikalios integracijos įmonės tiekimo padalinio atskiros tapatybės.

4. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių integruotosioms gamtinių dujų įmonėms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 prijungtų vartotojų.

27 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo įsipareigojimai

1. Nepažeidžiant 30 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės pareigos pateikti informaciją, kiekvienas skirstymo sistemos operatorius užtikrina verslo veiklos metu gautos komercinio požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jo veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, skirstymo sistemos operatoriai nepiktinaudžiauja komercinio požiūriu neskelbtina informacija, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami teisę naudotis sistema arba derėdamiesi dėl šios teisės.

28 straipsnis

Uždaros skirstymo sistemos

1. Valstybės narės gali nustatyti, kad nacionalinės reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos institucijos sistema, kurioje dujos skirstomos geografiniu požiūriu ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų teritorijoje ir nepažeidžiant 4 dalies netiekiamos namų ūkio vartotojams, laikytų uždara skirstymo sistema, jei:

- a) dėl tam tikrų techninių ar su sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti; arba
- b) pagal tą sistemą dujos visų pirma paskirstomos sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.

2. Valstybės narės gali nurodyti nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti 32 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti prieš jiems įsigaliojant laikantis 41 straipsnio.

3. Kai suteikiama 2 dalyje nurodyta išimtis, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos uždaros skirstymo sistemos naudotojo prašymu peržiūrimi ir tvirtinami laikantis 41 straipsnio.

4. Tai, kad sistema atsitiktinai naudojasi nedideliu skaičium namų ūkių, kurie turi darbo ar panašių ryšių su skirstymo sistemos savininku ir kurie yra pagal uždara skirstymo sistemą aptarnaujamoje teritorijoje, nekliudo suteikti 2 dalyje numatytos išimties.

29 straipsnis

Jungtinis operatorius

26 straipsnio 1 dalis neturi trukdyti jungtiniam perdavimo, SGD, laikymo ir skirstymo sistemos operatoriui vykdyti veiklą, jeigu tas operatorius laikosi 9 straipsnio 1 dalies ar 14 ir 15 straipsnių arba IV skyriaus arba jam taikoma 49 straipsnio 6 dalis.

VI SKYRIUS

APSKAITOS ATSKYRIMAS IR SKAIDRUMAS

30 straipsnis

Teisė susipažinti su finansinėmis ataskaitomis

1. Valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 39 straipsnio 1 dalyje nurodytas reguliavimo institucijas ir 34 straipsnio 3 dalyje nurodytas ginčų sprendimo institucijas, kiek tai yra būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę 31 straipsnyje nustatyta tvarka susipažinti su gamtinių dujų įmonių finansinėmis ataskaitomis.

2. Valstybės narės ir bet kuri paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 39 straipsnio 1 dalyje nurodytas reguliavimo institucijas ir ginčų sprendimo institucijas, užtikrina komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą. Valstybės narės gali numatyti, kad tokia informacija gali būti atskleidžiama, kai tai būtina kompetentingoms institucijoms atlikti savo funkcijas.

31 straipsnis

Apskaitos atskyrimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kuriomis užtikrina, kad gamtinių dujų įmonių apskaita būtų tvarkoma šio straipsnio 2–5 dalyse nustatyta tvarka. Kai gamtinių dujų įmonėms remiantis 49 straipsnio 2 ir 4 dalimis leidžiama nuo šios nuostatos nukrypti, šio straipsnio nuostatų jos turi laikytis bent tvarkydamos savo vidinę apskaitą.

2. Gamtinių dujų įmonės, neatsižvelgiant į jų nuosavybės sistemą ar teisinę formą, savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia auditui ir viešai paskelbia pagal ribotos atsakomybės bendrovių metines finansines ataskaitas reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles, priimtas pagal 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtąją Tarybos direktyvą 78/660/EEB, grindžiamą Sutarties 44 straipsnio 2 dalies g punktu (*), dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių ⁽¹⁾.

Įmonės, kurios teisiškai nėra įpareigos viešai skelbti savo metinės atskaitomybės, jos kopijas laiko savo pagrindinėje buveinėje, kur su jomis gali susipažinti visuomenė.

3. Tvarkydamos savo vidaus apskaitą, gamtinių dujų įmonės atskirai tvarko perdavimo, skirstymo, SGD ir laikymo veiklos apskaitą, kaip turėtų šią apskaitą tvarkyti, jei išvardytosiomis veiklos rūšimis verstųsi atskiros įmonės; taip siekiama išvengti diskriminavimo, kryžminio subsidijavimo ir konkurencijos iškraipymo. Jos taip pat tvarko kitų su dujomis susijusių veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu, skirstymu, SGD ir laikymu, apskaitą, kuri gali būti konsoliduota. Iki 2007 m. liepos 1 d. jos atskirai tvarko tiekimo reikalavimus atitinkantiems vartotojams veiklos ir tiekimo reikalavimų neatitinkantiems vartotojams veiklos apskaitą. Apskaitoje nurodomos pajamos, gautos naudojantis perdavimo arba skirstymo tinklo nuosavybės teisėmis. Tam tikrais atvejais jos tvarko kitų, su dujomis nesusijusių, veiklos rūšių konsoliduotąją apskaitą. Tvarkant vidaus apskaitą, sudaromas kiekvienos veiklos rūšies balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita.

4. 2 dalyje nurodyto audito metu visų pirma siekiama nustatyti, ar laikomasi 3 dalyje nurodytos pareigos vengti diskriminavimo ir kryžminių subsidijų.

(*) Direktyvos 78/660/EEB pavadinimas buvo pakeistas, atsižvelgiant į Europos bendrijos steigimo sutarties straipsnių numeravimo pakeitimus pagal Amsterdamo sutarties 12 straipsnį; pirminė nuoroda buvo į 54 straipsnio 3 dalies g punktą.

⁽¹⁾ OL L 222, 1978 8 14, p. 11.

5. Tvarkydamos vidaus apskaitą, įmonės nustato turto ir įsipareigojimų, išlaidų ir pajamų paskirstymo bei amortizacijos taisykles, nepažeisdamos taikytinų nacionalinių apskaitos taisyklių, ir kurių jos laikosi tvarkydamos 3 dalyje nurodytą atskirą apskaitą. Tos vidaus taisyklės gali būti keičiamos tik ypatingais atvejais. Apie tokius pakeitimus reikia pranešti ir jie turi būti tinkamai pagrįsti.

6. Metinėje atskaitomybėje turi būti pateikta informacija apie tam tikros apimties sandorius, sudarytus su susijusiomis įmonėmis.

VII SKYRIUS

PRIEIGOS PRIE SISTEMOS ORGANIZAVIMAS

32 straipsnis

Trečiosios šalies prieiga prie sistemos

1. Valstybės narės užtikrina paskelbtais tarifais pagrįstos sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais, taikomos visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, igyvendinimą ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodiką iki jų įsigaliojimo pagal 41 straipsnį patvirtintų 39 straipsnio 1 dalyje nurodyta reguliavimo institucija, ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.

2. Perdavimo sistemos operatoriai, jei tai būtina jų funkcijų, įskaitant susijusias su tarpvalstybiniu perdavimu, vykdymui, turi teisę naudotis kitų perdavimo sistemos operatorių tinklu.

3. Šios direktyvos nuostatos nedraudžia sudaryti ilgalaikių sutarčių, jei jos neprieštarauja Bendrijos konkurencijos taisyklėms.

33 straipsnis

Teisė naudotis saugyklomis

1. Organizuodamos teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis suteikimą, kai tai yra būtina dėl techninių ir (arba) ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, bei organizuodamos teisės naudotis papildomomis paslaugomis suteikimą, valstybės narės gali nuspręsti taikyti kurią nors vieną arba abi 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras. Tos procedūros igyvendinamos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.

Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės apibrėžia ir paskelbia kriterijus, pagal kuriuos galima nustatyti, kokią teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis tvarką taikyti. Jos paskelbia arba

įpareigoja laikymo ir perdavimo sistemos operatorius paskelbti, kokios saugyklos ar tų saugyklų dalys ir atitinkamos dujų laikymo vamzdyne paslaugos yra siūlomos pagal įvairias 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras.

Antros pastraipos antrame sakinyje nurodytas įpareigojimas nepažeidžia pagal pirmą pastraipą valstybėms narėms suteikiamos pasirinkimo teisės.

2. 1 dalies nuostatos netaikomos papildomoms ir laikinojo laikymo paslaugoms, kurios susijusios su SGD įrenginiais ir kurios būtinos pakartotinio dujinimo procesui ir paskesniai pristatymui į perdavimo sistemą atlikti.

3. Kai dėl teisės naudotis sistema susitariama derybų būdu, valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos imasi būtinų priemonių, suteikiančių gamtinių dujų įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, galimybę derėtis dėl teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis, kai tai būtina dėl techninių ir (arba) ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Šalys dėl teisės naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis privalo derėtis sąžiningai.

Dėl sutarčių įgyti teisę naudotis saugykla, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis deramasi su atitinkamu laikymo sistemos operatoriumi arba gamtinių dujų įmonėmis. Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės reikalauja, kad laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės paskelbtų savo pagrindines naudojimosi saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis komercines sąlygas ne vėliau kaip 2005 m. sausio 1 d., o vėliau – kiekvienais metais.

Laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės antroje pastraipoje nurodytas sąlygas nustato pasikonsultavę su sistemos naudotojais.

4. Reguluojamos prieigos atveju reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, būtų suteikta teisė naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslauga ar kitomis papildomomis paslaugomis taikant iš anksto paskelbtus tarifus ir (arba) kitas naudojimosi šiomis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslauga sąlygas ir pareigas, kai tai būtina dėl techninių ir (arba) ekonominių priežasčių norint veiksmingai užtikrinti teisę naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas nustato pasikonsultavusios su sistemos naudotojais. Reikalavimus atitinkantiems vartotojams prieigos teisė gali būti suteikiama leidžiant sudaryti tiekimo sutartis su konkuruojančiomis gamtinių dujų įmonėmis, kitomis nei savininkas ir (arba) sistemos operatorius ar susijusi įmonė.

34 straipsnis

Teisė naudotis gavybos proceso vamzdynų tinklais

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonės ir reikalavimus atitinkantys vartotojai, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, šiame straipsnyje nustatyta tvarka galėtų naudotis gavybos proceso vamzdynų tinklais, įskaitant įrenginius, teikiančius tokiam naudojimuisi būtinas technines paslaugas, išskyrus tokių tinklų ir įrenginių dalis, kurios naudojamos vietinei gavybos veiklai dujų gavybos telkinio vietoje. Pagal 54 straipsnio nuostatas apie šias priemones pranešama Komisijai.

2. 1 dalyje nurodyta naudojimosi teisė suteikiama valstybės narės nustatytu būdu pagal atitinkamas teises priemones. Valstybės narės siekia, kad naudojimosi teisė būtų suteikiama sąžiningai ir viešai, būtų sukurta konkurencinga gamtinių dujų rinka ir išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, atsižvelgiant į tiekimo saugumą ir reguliarumą, turimus arba pagrįstai prieinamus pajėgumus bei aplinkos apsaugą. Galima atsižvelgti į šiuos veiksnius:

- a) poreikį atsisakyti suteikti naudojimosi teisę esant techninių sąlygų nesuderinamumui, kurio negalima įveikti prieinamomis priemonėmis;
- b) poreikį išvengti sunkumų, kurių negalima įveikti prieinamomis priemonėmis ir kurie galėtų daryti neigiamą įtaką efektyviai esamai ir ateityje planuojamai angliavandenilių gavybai, įskaitant gavybą iš ribinio ekonominio gyvybingumo telkinių;
- c) poreikį gerbti tinkamai pagrįstus gavybos proceso vamzdynų tinklo savininko ar operatoriaus poreikius, susijusius su dujų transportavimu ir perdirbimu, bei visų kitų gavybos proceso vamzdynų tinklo naudotojų ar atitinkamų perdirbimo įmonių ar perdirbimo įrenginių naudotojų, kuriems gali būti daroma įtaka, interesus; ir
- d) poreikį taikyti Bendrijos teisę atitinkančius valstybių narių įstatymus ir administracines procedūras išduodant leidimus gavybai ar gavybos procesui plėsti.

3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta ginčų sprendimo tvarka ir kad būtų įsteigta nuo šalių nepriklausoma institucija, kuriai suteikta galimybė naudotis visa atitinkama informacija, ir taip būtų sudarytos sąlygos greitai spręsti ginčus, susijusius su teise naudotis gavybos proceso vamzdynų tinklais, atsižvelgiant į 2 dalyje pateiktus kriterijus ir šalių, galinčių dalyvauti derybose dėl teisės naudotis tokiais tinklais, skaičių.

4. Kilus tarpvalstybiniams ginčams, taikoma valstybės narės, kurios jurisdikcijai priklauso gavybos proceso vamzdynų tinklas, kuriuo atsisakoma leisti naudotis, ginčų sprendimo tvarka. Jei, kilus tarpvalstybiniam ginčui, atitinkamas tinklas yra daugiau kaip vienos valstybės narės teritorijoje, atitinkamos valstybės narės konsultuojasi viena su kita siekdamos užtikrinti, kad šios direktyvos nuostatos būtų taikomos nuosekliai.

35 straipsnis

Atsisakymas suteikti teisę naudotis sistema

1. Gamtinių dujų įmonės gali atsisakyti suteikti teisę naudotis sistema, jeigu trūksta pajėgumų arba jeigu teisė naudotis sistema trukdytų joms vykdyti 3 straipsnio 2 dalyje nurodytus viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, kurie joms nustatomi, arba atsiradus dideliems ekonominiams ir finansiniams sunkumams, susijusiems su sudarytų „imk arba mokėk“ sutarčių vykdymu, atsižvelgiant į 48 straipsnyje nustatytus kriterijus ir tvarką bei valstybės narės pagal to straipsnio 1 dalį pasirinktą alternatyvą. Pateikiami derami visų tokių atsisakymų motyvai.

2. Valstybės narės gali imtis priemonių, būtinų norint užtikrinti, kad gamtinių dujų įmonė, atsisakiusi suteikti teisę naudotis sistema dėl pajėgumų ar jungčių trūkumo, atliktų būtinus patobulinimus, jeigu jie ekonomiškai pagrįsti arba jeigu potencialus vartotojas yra pasirengęs už juos sumokėti. Jei valstybės narės taiko 4 straipsnio 4 dalį, jos imasi tokių priemonių.

36 straipsnis

Nauja infrastruktūra

1. Pateikus prašymą, stambiai naujai dujų infrastruktūrai, t. y. jungiamiesiems vamzdynams, SGD įrenginiams ir saugykloms, apibrėžtą laikotarpį gali būti leidžiama netaikyti 9, 32, 33 bei 34 straipsnių ir 41 straipsnio 6, 8 ir 10 dalių nuostatų, jei laikomasi šių sąlygų:

- a) investicija turi skatinti dujų tiekimo konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą;
- b) investicijos rizikos laipsnis turi būti toks, kad nesuteikus išimties investicija būtų negalima;
- c) infrastruktūros savininkas turi būti fizinis ar juridinis asmuo, bent savo teisine forma nepriklausomas nuo sistemos operatorių, kurių sistemose tą infrastruktūrą numatyta pastatyti;
- d) iš tos infrastruktūros vartotojų turi būti imamas mokestis; ir
- e) išimtis neturi kenkti konkurencijai ar veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos funkcionavimui arba veiksmingam reguliuojamosios sistemos, su kuria ta infrastruktūra yra sujungta, funkcionavimui.

2. 1 dalis taip pat taikoma didelio esamos infrastruktūros pajėgumų padidėjimo atvejais bei pertvarkius šią infrastruktūrą tokiu būdu, kuris leidžia plėtoti naujus dujų tiekimo šaltinius.

3. VIII skyriuje nurodyta reguliavimo institucija, apsvarsčiusi kiekvieną atskirą atvejį, gali priimti sprendimą dėl 1 ir 2 dalyse nurodytų išimčių.

4. Jei atitinkama infrastruktūra yra daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje, Agentūra gali atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijoms pateikti patariamąją nuomonę, kuria jos gali remtis priimdamos sprendimą per du mėnesius nuo prašymo suteikti išimtį pateikimo paskutinei iš tų reguliavimo institucijų dienos.

Jeigu visos atitinkamos reguliavimo institucijos per šešis mėnesius nuo prašymo suteikti išimtį pateikimo paskutinei iš tų reguliavimo institucijų dienos susitarė dėl prašymo suteikti išimtį, jos informuoja Agentūrą apie savo sprendimą.

Agentūra vykdo atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijoms šiuo straipsniu pavestas užduotis:

a) jei visos atitinkamos reguliavimo institucijos nesugebėjo susitarti per šešis mėnesius nuo prašymo suteikti išimtį pateikimo paskutinei iš tų reguliavimo institucijų dienos; arba

b) gavusi bendrą atitinkamų reguliavimo institucijų prašymą.

Visos atitinkamos reguliavimo institucijos gali kartu prašyti, kad trečios pastraipos a punkte nurodytas laikotarpis būtų pratęstas ne daugiau nei trimis mėnesiais.

5. Prieš priimdama sprendimą Agentūra konsultuojasi su atitinkamomis reguliavimo institucijomis ir prašymų teikėjais.

6. Išimtį galima suteikti naujos infrastruktūros arba esamos infrastruktūros, kurios pajėgumas smarkiai padidėjo, visiems pajėgumams arba jų daliai.

Priimant sprendimą suteikti išimtį, kiekvienu atskiru atveju atsižvelgiama į poreikį nustatyti sąlygas, susijusias su išimties galiojimo laikotarpiu ir nediskriminacine teise naudotis infrastruktūra. Priimant sprendimą dėl tų sąlygų visų pirma atsižvelgiama į papildomus pajėgumus, kuriuos planuojama sukurti, ar esamų pajėgumų pakeitimus, projekto įgyvendinimo laikotarpį ir nacionalines aplinkybes.

Prieš suteikdama išimtį reguliavimo institucija priima sprendimą dėl pajėgumų valdymo ir paskirstymo taisyklių ir mechanizmų. Taisyklėse reikalaujama, kad prieš paskirstant naujos infrastruktūros pajėgumus visų potencialių infrastruktūros naudotojų būtų prašoma pareikšti susidomėjimą galimybe sudaryti sutartį dėl pajėgumų (taip pat naudoti savo reikmėms). Reguliavimo institucija reikalauja, kad perkrovos valdymo taisyklėse būtų numatyta pareiga nepanaudotus pajėgumus pasiūlyti rinkoje ir kad infrastruktūros naudotojams būtų suteikta teisė parduoti sutartyse numatytus pajėgumus antrinėje rinkoje. Vertindama 1 dalies a, b ir e punktuose nurodytus kriterijus, reguliavimo institucija atsižvelgia į pajėgumų paskirstymo procedūros rezultatus.

Sprendimas suteikti išimtį, įskaitant bet kurias šios dalies antroje pastraipoje nurodytas sąlygas, tinkamai pagrindžiamas ir paskelbiamas.

7. Nepaisant 3 dalies nuostatų, valstybės narės gali nustatyti, kad jų reguliavimo institucija arba atitinkamais atvejais Agentūra savo nuomonę dėl prašymo suteikti išimtį turi pateikti valstybės narės atitinkamai įstaigai, kad ji priimtų oficialų sprendimą. Ta nuomonė paskelbiama kartu su sprendimu.

8. Reguliavimo institucija nedelsdama perduoda Komisijai kiekvieno gauto prašymo suteikti išimtį kopiją. Kompetentinga institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią su sprendimu susijusią informaciją. Tą informaciją Komisijai galima pateikti apibendrintos formos, kad Komisija galėtų priimti tinkamai pagrįstą sprendimą. Visų pirma pateikiama tokia informacija:

a) išsamios priežastys, dėl kurių reguliavimo institucija arba valstybė narė suteikė ar atsisakė suteikti išimtį, kartu su nuoroda į 1 dalį, įskaitant tinkamą (-us) tos dalies punktą (-us), kuriuo (-iais) grindžiamas toks sprendimas, įskaitant finansinę informaciją, pateisinančią išimties reikalingumą;

b) išimties, jei ji būtų suteikta, poveikio konkurencijai ir veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos funkcionavimui analizė;

c) priežastys, į kurias atsižvelgiant buvo nustatyta išimties galiojimo trukmė ir visų atitinkamos dujų infrastruktūros pajėgumų dalis, kuriai suteikiama išimtis;

d) kai išimtis susijusi su jungiamuoju vamzdynu – konsultacijų su atitinkamomis reguliavimo institucijomis rezultatai; ir

e) informacija apie tai, kaip infrastruktūra pasitarnaus įvairinant dujų tiekimo šaltinius.

9. Per dviejų mėnesių laikotarpį nuo kitos dienos po to, kai buvo gautas pranešimas, Komisija gali nuspręsti pareikalauti, kad reguliavimo institucija iš dalies pakeistų arba atšauktų sprendimą suteikti išimtį. Tą dviejų mėnesių laikotarpį galima pratęsti papildomu dviejų mėnesių laikotarpiu, jeigu Komisija pageidautų papildomos informacijos. Tas papildomas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama visa informacija. Pirminis dviejų mėnesių laikotarpis taip pat gali būti pratęstas, jeigu tam pritaria Komisija ir reguliavimo institucija.

Jeigu prašoma informacija nepateikiama per prašyme nustatytą laikotarpį, pranešimas laikomas atšauktu, išskyrus tuos atvejus, kai Komisijai ir reguliavimo institucijai sutikus dar nepasibaigęs minėtas laikotarpis pratęsiamas arba kai reguliavimo institucija tinkamai pagrįstu pareiškimu informuoja Komisiją, kad, jos nuomone, pranešimas yra išsamus.

Reguliavimo institucija per vieno mėnesio laikotarpį įvykdo Komisijos sprendimą iš dalies pakeisti ar atšaukti sprendimą suteikti išimtį ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.

Komisija užtikrina komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

Komisijos pritarimas sprendimui suteikti išimtį nustoja galioti po dvejų metų nuo jo priėmimo, jeigu iki to laiko nepradedama infrastruktūros statyba, ir po penkerių metų nuo jo priėmimo, jeigu iki to laiko infrastruktūra nepradedama eksploatuoti, nebent Komisija nuspręstų, kad vėluojama dėl didelių kliūčių, kurių asmuo, kuriam suteikta išimtis, negali kontroliuoti.

10. Komisija gali priimti šio straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų taikymo gaires ir nustatyti šio straipsnio 3, 6, 8 ir 9 dalių taikymo tvarką. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesminės šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

37 straipsnis

Rinkos atvėrimas ir abipusiškumas

1. Valstybės narės užtikrina, kad reikalavimus atitinkančiais vartotojais būtų:

- a) iki 2004 m. liepos 1 d. – reikalavimus atitinkantys vartotojai, kaip nurodyta 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių ⁽¹⁾ 18 straipsnyje. Kiekvienais metais ne vėliau kaip sausio 31 d. valstybės narės paskelbia kriterijus, kuriais remiantis nustatoma, ar vartotojai atitinka reikalavimus;

- b) nuo 2004 m. liepos 1 d. – visi ne namų ūkio vartotojai;

- c) nuo 2007 m. liepos 1 d. – visi vartotojai.

2. Siekiant išvengti pusiausvyros sutrikimo atveriant dujų rinkas:

- a) nedraudžiama sudaryti tiekimo sutarčių su kitos valstybės narės sistemai priklausančiu reikalavimus atitinkančiu vartotoju, jei abiejose susijusiose sistemose jis laikomas reikalavimus atitinkančiu vartotoju; ir
- b) kai atsisakoma sudaryti a punkte aprašytus sandorius dėl to, kad vartotojas tik vienoje iš dviejų sistemų yra laikomas reikalavimus atitinkančiu vartotoju, Komisija, atsižvelgdama į padėtį rinkoje ir bendrą interesą, valstybės narės, kurioje yra viena iš dviejų sistemų, prašymu gali įpareigoti atsisakiusią sudaryti sandorį šalį vykdyti prašomą tiekimą.

38 straipsnis

Tiesioginiai vamzdynai

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad sudarytų sąlygas:

- a) jų teritorijoje įsisteigusioms gamtinių dujų įmonėms tiesioginiu vamzdynu vykdyti tiekimą reikalavimus atitinkantiems vartotojams; ir
- b) jų teritorijoje esančiam bet kuriam tokiam reikalavimus atitinkančiam vartotojui gauti iš gamtinių dujų įmonių dujas tiesioginiu vamzdynu.

2. Kai tiesioginiams vamzdynams statyti ar eksploatuoti reikalingas leidimas (pvz., licencija, leidimas, koncesija, sutikimas ar patvirtinimas), valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija nustato leidimų statyti ar eksploatuoti tokius vamzdynus jų teritorijoje išdavimo kriterijus. Tie kriterijai turi būti objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminaciniai.

3. Valstybės narės gali leisti statyti tiesioginį vamzdyną, jeigu buvo atsisakyta suteikti teisę naudotis sistema remiantis 35 straipsniu arba buvo pradėta ginčo sprendimo procedūra pagal 41 straipsnį.

VIII SKYRIUS

NACIONALINĖS REGULIAVIMO INSTITUCIJOS

39 straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną nacionalinę reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.

⁽¹⁾ OL L 204, 1998 7 21, p. 1.

2. Šio straipsnio 1 dalis nekliaud valstybėse narėse paskirti kitas reguliavimo institucijas regionų lygmeniu, jeigu Agentūros Reguliavimo valdyboje yra vienas vyresnysis atstovas atstovavimo ir ryšių palaikymo Bendrijos lygmeniu tikslais laikantis Reglamento (EB) Nr. 713/2009 14 straipsnio 1 dalies.

3. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, valstybė narė gali paskirti reguliavimo institucijas, skirtas mažoms sistemoms geografiškai atskirtame regione, kurio suvartotas kiekis 2008 m. sudarė mažiau kaip 3 % bendro valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, suvartoto kiekio. Ta leidžianti nukrypti nuostata nekliaud paskirti vieno vyresniojo atstovo atstovavimo ir ryšių palaikymo Bendrijos lygmeniu tikslais Agentūros Reguliavimo valdyboje laikantis Reglamento (EB) Nr. 713/2009 14 straipsnio 1 dalies.

4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Šiuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:

- a) būtų teisiškai atskirta ir funkcinio atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;
- b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:

- i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų; ir
- ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios Vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Tas reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar Vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 41 straipsnį.

5. Siekdamas apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės visų pirma užtikrina, kad:

- a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo jokio politinio organo, ir jai būtų skiriami atskiri metiniai biudžeto asignavimai, kad ji savarankiškai įgyvendintų jai skirtą biudžetą ir turėtų pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių savo pareigoms vykdyti; ir
- b) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriami fiksuotam penkerių – septynerių metų laikotarpiui, kurį galima pratęsti vieną kartą.

Atsižvelgdamos į pirmos pastraipos b punktą, valstybės narės užtikrina, kad būtų taikoma tinkama valdybos arba aukščiausiosios vadovybės rotacijos sistema. Valdybos narius arba, jei valdybos nėra, aukščiausiosios vadovybės narius per jų kadenciją galima būtų atleisti tik tuo atveju, jeigu jie nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų sąlygų arba yra pripažinti kaltais dėl nusižengimo pagal nacionalinę teisę.

40 straipsnis

Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 41 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prirėkus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas, ir nepažeisdama jų kompetencijos, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

- a) glaudžiai bendradarbiaujant su Agentūra, kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis ir Komisija skatinti konkurencingos, saugios ir aplinką tausojančios gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimą Bendrijoje ir veiksmingą rinkos atvėrimą visiems Bendrijos vartotojams ir tiekėjams bei užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo dujų tinklų veikimo sąlygas, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus;
- b) siekiant a punkte nurodytų tikslų, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines rinkas Bendrijoje;
- c) panaikinti prekybos gamtinėmis dujomis tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant reikiamų tarpvalstybinio perdavimo pajėgumų plėtrą, kad būtų patenkinta paklausa ir didinama nacionalinių rinkų integracija, kuri gali sudaryti palankesnes sąlygas gamtinių dujų srautų perdavimui Bendrijoje;
- d) padėti rentabiliausiu būdu pasiekti į vartotojus orientuotų, saugių, patikimų ir efektyvių nediskriminacinių sistemų plėtrą, ir skatinti sistemos pakankamumą ir, atsižvelgiant į bendros energetikos politikos tikslus, energijos vartojimo efektyvumą, taip pat dujų gavybos iš didelio bei mažo masto atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir paskirstytos gavybos integravimą perdavimo ir skirstymo tinkluose;
- e) sudaryti palankesnes sąlygas naujų gavybos pajėgumų prieigai prie tinklo, visų pirma pašalinant kliūtis, kurios galėtų sutrukdyti naujų rinkos dalyvių ir dujų, gautų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, prieigą prie tinklo;

- f) siekiant didinti sistemos efektyvumą ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu;
- g) užtikrinti naudą vartotojams dėl efektyvaus jų nacionalinių rinkų veikimo, skatinant veiksmingą konkurenciją ir padedant užtikrinti vartotojų apsaugą;
- h) padėti pasiekti viešųjų paslaugų teikimo gamtinių dujų sektoriuje aukštų standartų, prisidėti prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos ir padėti suderinti keitimosi būtinais duomenimis procedūras vartotojams keičiant tiekėjus.
- h) stebėti, ar laikomasi tinklo saugumo ir patikimumo taisyklių, ir peržiūrėti, kaip jis veikė praityje, ir nustatyti arba patvirtinti paslaugų ir tiekimo kokybės standartus ir reikalavimus arba kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis prisidėti prie šio proceso;
- i) stebėti veiklos skaidrumo lygį, įskaitant didmenines kainas, ir užtikrinti, kad gamtinių dujų įmonės laikytųsi skaidrumo išpareigojimų;
- j) stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeninėje bei mažmeninėje prekyboje lygį ir veiksmingumą, įskaitant gamtinių dujų biržas, namų ūkio vartotojams taikomas kainas, įskaitant išankstinio mokėjimo sistemas, tiekėjų pakeitusių vartotojų procentinę dalį, nuo tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokesčius už priežiūros paslaugas ir jų vykdymą, namų ūkio vartotojų pateiktus skundus, taip pat visus konkurencijos iškraipymo ar apribojimo atvejus, įskaitant visos svarbios informacijos teikimą ir atitinkamų konkurencijos institucijų informavimą apie visus svarbius atvejus;

41 straipsnis

Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:
 - a) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas;
 - b) užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai bei, prireikus, sistemų savininkai, taip pat visos gamtinių dujų įmonės laikytųsi pagal šią direktyvą ir kitus atitinkamus Bendrijos teisės aktus nustatytų įpareigojimų, įskaitant tuos, kurie susiję su tarpvalstybiniais klausimais;
 - c) tarpvalstybiniais klausimais bendradarbiauti su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis bei Agentūra;
 - d) laikytis visų atitinkamų teisiškai privalomų Agentūros ir Komisijos sprendimų ir juos vykdyti;
 - e) kasmet teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą atitinkamoms valstybių narių institucijoms, Agentūrai ir Komisijai. Tokiose ataskaitose nurodomi veiksmai, kurių imtasi kiekvienai iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių vykdyti, ir gauti rezultatai;
 - f) užtikrinti, kad nebūtų perdavimo, skirstymo, laikymo, SGD ir tiekimo veiklos kryžminio subsidijavimo;
 - g) stebėti perdavimo sistemos operatorių investicijų planus ir savo metinėje ataskaitoje juos įvertinti atsižvelgiant į tai, ar jie atitinka visos Bendrijos tinklo plėtros planą, nurodytą Reglamento (EB) Nr. 715/2009 8 straipsnio 3 dalies b punkte; į tokį vertinimą gali būti įtrauktos ir rekomendacijos iš dalies keisti tuos investicijų planus;
 - k) stebėti, ar nepasitaiko konkurenciją ribojančios sutartinės praktikos, įskaitant išimtinių teisių sąlygas, kuriomis stambioms ne namų ūkio vartotojams gali būti užkirstas kelias arba apribota galimybė vienu metu sudaryti sutartis su daugiau nei vienu tiekėju, ir reikiama atvejais apie tokią praktiką pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms;
 - l) laikytis sutarties laisvės nutraukiamų tiekimo sutarčių atžvilgiu bei ilgalaikių sutarčių atžvilgiu, jei jos atitinka Bendrijos teisę ir yra suderinamos su Bendrijos politika;
 - m) stebėti, per kiek laiko perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai sujungia vamzdynus ir atlieka remonto darbus;
 - n) stebėti, kaip laikomasi 33 straipsnyje nustatytų sąlygų, kuriomis suteikiama teisė naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis, ir tas sąlygas peržiūrėti. Tuo atveju, jei teisės naudotis saugyklomis tvarka nustatoma pagal 33 straipsnio 3 dalį, ši užduotis neapima tarifų peržiūros;
 - o) padėti kartu su kitomis atitinkamomis institucijomis užtikrinti, kad vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant nustatytas I priede, būtų veiksmingos ir vykdomos;
 - p) bent kartą per metus skelbti rekomendacijas, susijusias su tiekimo kainų atitiktimi 3 straipsniui, ir tam tikrais atvejais jas persiųsti konkurencijos institucijoms;
 - q) užtikrinti galimybę naudotis duomenimis apie vartotojų suvartojimą, tokių duomenų teikimą suderintą, lengvai suprantama forma nacionaliniu lygmeniu neprivalomo naudojimo tikslais ir skubia galimybe visiems vartotojams naudotis tokiomis duomenimis, kaip nurodyta pagal I priedo h punktą;

- r) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, susijusios su perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenimis bei pareigomis, pagal Reglamento (EB) Nr. 715/2009 nuostatas;
- s) stebėti, ar teisingai taikomi kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar saugyklos taikoma 33 straipsnio 3 arba 4 dalis; ir
- t) stebėti 46 straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių įgyvendinimą;
- u) prisidėti prie keitimosi duomenimis procesų suderinimo svarbiausiems rinkos procesams regioniniu lygmeniu.
2. 1 dalyje nustatytas stebėsenos pareigas gali vykdyti kitos institucijos nei reguliavimo institucija, jei valstybė narė yra taip nustačiusi. Tokiu atveju turi būti nedelsiant sudaryta galimybė reguliavimo institucijai naudotis atlikus tokią stebėseną gauta informacija.
- Reguliavimo institucija, vykdydama 1 dalyje nustatytas pareigas, atitinkamai konsultuojasi su perdavimo sistemos operatoriais ir atitinkamai glaudžiai bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, išsaugodama jų nepriklausomumą, nedarydama įtakos jų specialiai kompetencijai ir laikydamasi geresnio reglamentavimo principų.
- Reguliavimo institucijos ar Agentūros pagal šią direktyvą duoti pritarimai nedaro įtakos jokiai deramai pagrįstam reguliavimo institucijos būsimam naudojimuisi savo įgaliojimais pagal šį straipsnį ar kitų atitinkamų institucijų ar Komisijos nustatytoms sankcijoms.
3. Kai pagal 14 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 dalyje jai pavestų pareigų, reguliavimo institucija taip pat:
- a) stebi, ar perdavimo sistemos savininkas ir nepriklausomas sistemos operatorius vykdo savo įpareigojimus pagal šį straipsnį, ir skiria sankcijas už įpareigojimų nevykdymą pagal 4 dalies d punktą;
- b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ryšius, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius vykdytų savo įpareigojimus, ir visų pirma tvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;
- c) nepažeisdama 14 straipsnio 2 dalies c punkte nustatytos tvarkos, pirmajame dešimties metų tinklo plėtros plane patvirtina investicijų planus ir daugiamečių tinklo plėtros planą, kurį kasmet teikia nepriklausomas sistemos operatorius;
- d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus renkamų mokesčių už prieigą prie tinklo tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar tinklo savininkams už tinklo turtą ir bet kokias naujas investicijas į jį, su sąlyga, kad taikomi ekonomiškai ir efektyvūs tarifai; ir
- e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus patalpose.
4. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1, 3 ir 6 dalyse nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:
- a) priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų įmonių;
- b) atlikti dujų rinkų veikimo tyrimą ir nuspręsti, kokių reikia imtis būtinų ir proporcingų priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti bei tinkamam rinkos veikimui užtikrinti, bei nustatyti šias priemones. Tam tikrais atvejais reguliavimo institucija, atlikdama su konkurencijos teise susijusį tyrimą, taip pat turi įgaliojimus bendradarbiauti su nacionaline konkurencijos institucija ir finansų rinkos reguliavimo institucijomis arba Komisija;
- c) reikalauti informacijos iš gamtinių dujų įmonių, jei ta informacija reikalinga institucijos užduotims įvykdyti, įskaitant atsisakymo trečiosioms šalims suteikti prieigą pagrindimą ir visą informaciją apie priemones, būtinas tinklui sustiprinti;
- d) pagal šią direktyvą arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar Agentūros sprendimą nustatytų įpareigojimų nevykdančioms gamtinių dujų įmonėms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas. Tai apima įgaliojimą atitinkamai perdavimo sistemos operatoriumi skirti arba siūlyti skirti jam sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės perdavimo sistemos operatoriaus apyvartos, arba vertikalios integracijos įmonei skirti arba siūlyti skirti jai sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės vertikalios integracijos įmonės apyvartos, tuo atveju, kai jie nesilaiko atitinkamų įpareigojimų pagal šią direktyvą; ir
- e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir reikiamus įgaliojimus rengti nurodymus, kaip spręsti ginčus pagal 11 ir 12 dalis.
5. Kai pagal IV skyrių paskiriamas perdavimo sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 ir 4 dalyse jai pavestų pareigų ir įgaliojimų, reguliavimo institucijai skiriamos bent šios pareigos ir suteikiami bent šie įgaliojimai:

- a) skirti sankcijas pagal 4 dalies d punktą už diskriminacinį elgesį vertikalios integracijos įmonės naudai;
- b) stebėti perdavimo sistemos operatoriaus ir vertikalios integracijos įmonės ryšius, siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius vykdytų savo įpareigojimus;
- c) vykdyti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;
- d) stebėti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius ryšius, įskaitant paskolas;
- e) tvirtinti visus vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius susitarimus su sąlyga, kad jie atitinka rinkos sąlygas;
- f) gavus pranešimą iš už atitikties programos priežiūrą atstakinčio pareigūno pagal 21 straipsnio 4 dalį, reikalauti iš vertikalios integracijos įmonės pateisinančių įrodymų. Teisinantis visų pirma turi būti pateikti įrodymai apie tai, kad nebuvo jokio diskriminacinio elgesio, kuris buvo naudingas vertikalios integracijos įmonei, atveju;
- g) atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus patalpose; ir
- h) paskirti visas arba tam tikras perdavimo sistemos operatoriaus užduotis pagal 14 straipsnį paskirtam nepriklausomam sistemos operatoriui, jei perdavimo sistemos operatorius nuolat nesilaiko savo įpareigojimų pagal šią direktyvą, visų pirma dažno diskriminacinio elgesio vertikalios integracijos įmonės naudai atveju.

6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

- a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo bei skirstymo tarifus, taip pat su sąlygomis ir tarifais, kuriais suteikiama prieiga prie SGD įrenginių. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinas investicijas į tinklus ir SGD įrenginius vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų ir SGD įrenginių perspektyvumą;
- b) balansavimo paslaugų teikimu, kuris atliekamas pačiu ekonomiškiausiu būdu, ir atitinkamų paskatų suteikimu tinklo naudotojams siekti dujų sunaudojimo ir realizavimo pusiausvyros. Balansavimo paslaugos teikiamos sąžiningai ir nediskriminuojančiai bei yra paremtos objektyviais kriterijais; ir

- c) prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.

7. 6 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos yra paskelbiamos.

8. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

9. Reguliavimo institucijos stebi nacionalinių dujų perdavimo tinklų perkrovos valdymą, įskaitant jungiamuosius vamzdinius, ir perkrovos valdymo taisyklių įgyvendinimą. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatoriai arba rinkos operatoriai savo perkrovos valdymo taisykles, įskaitant pajėgumų paskirstymą, pateikia nacionalinėms reguliavimo institucijoms. Nacionalinės reguliavimo institucijos gali pareikalauti keisti tas taisykles.

10. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad perdavimo, laikymo, SGD ir skirstymo sistemos operatoriai prireikus pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ir metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminaciniu būdu. Tuo atveju, jei teisės naudotis saugyklomis tvarka nustatoma pagal 33 straipsnio 3 dalį, ta užduotis neapima tarifų keitimo. Jei vėluojama nustatyti perdavimo ir skirstymo tarifus, reguliavimo institucijos turi įgaliojimą nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir nuspręsti dėl atitinkamų kompensavimo priemonių taikymo, jei galutiniai tarifai ar metodikos skirtųsi nuo tų laikinųjų tarifų ar metodikų.

11. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo, laikymo, SGD ar skirstymo sistemos operatoriaus veiksmais, susijusiais su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per dviejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos. Jei reguliavimo institucijoms reikia papildomos informacijos, tas laikotarpis gali būti pratęstas dviem mėnesiais. Tą pratęstą laikotarpį galima dar pratęsti, jei su tuo sutinka skundą pateikusi šalis. Reguliavimo institucijos sprendimas yra privalomas, nebent ir kol jis panaikinamas apeliacine tvarka.

12. Šalis, kurios atžvilgiu priimtas sprendimas ir kuri turi teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl pagal šį straipsnį priimtų metodikų, arba kai reguliavimo institucija privalo konsultuotis – dėl pasiūlytų tarifų ar metodikų, ne vėliau kaip per du mėnesius arba per valstybių narių nustatytą trumpesnę laikotarpį nuo sprendimo ar pasiūlymo dėl sprendimo paskelbimo dienos, pateikia skundą dėl sprendimo peržiūrėjimo. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.

13. Valstybės narės sukuria tinkamus ir efektyvius reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, ypač kai tai kenkia vartotojų interesams, ir agresyvaus elgesio. Nustatant tuos mechanizmus atsižvelgiama į Sutarties, ypač į jos 82 straipsnio, nuostatas.

14. Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi tinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ar baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinę teisę, prieš atsakingus fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytų konfidencialumo taisyklių.

15. 11 ir 12 dalyse nurodyti skundai nedaro įtakos teisei paduoti apeliaciją pagal Bendrijos arba nacionalinę teisę.

16. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti prieinami visuomenei, užtikrinant komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

17. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios Vyriausybės nepriklausomai institucijai.

42 straipsnis

Tarpvalstybinių klausimų reguliavimo tvarka

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai konsultuojasi ir bendradarbiauja tarpusavyje, taip pat teikia viena kitai ir Agentūrai visą informaciją, būtiną jų užduotims pagal šią direktyvą vykdyti. Keičiantis informacija, informaciją gaunanti institucija užtikrina tokio paties lygio konfidencialumą, kurio reikalaujama iš ją teikiančios institucijos.

2. Reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regionų lygmeniu siekdamos:

- a) skatinti rengti eksploatacines priemones, skirtas sudaryti sąlygas optimaliai valdyti tinklą, skatinti bendras dujų biržas ir tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą ir sudaryti sąlygas tinkamam sujungimo pajėgumų, įskaitant naujus jungiamuosius vamzdynus, lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų siekiant sudaryti galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą, nediskriminuojant tiekimo įmonių įvairiose valstybėse narėse;
- b) koordinuoti visų tinklo kodeksų, skirtų atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams, rengimą; ir

c) koordinuoti perkrovos valdymo taisyklių rengimą.

3. Nacionalinės reguliavimo institucijos turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus, siekdamos skatinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje.

4. 2 dalyje nurodyti veiksmai vykdomi atitinkamai glaudžiai konsultuojantis su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant įtakos jų specialiai kompetencijai.

5. Komisija gali priimti gaires, koku mastu reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti tarpusavyje ir su Agentūra. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

43 straipsnis

Gairių laikymasis

1. Nacionalinė reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti, kad Agentūra pateiktų nuomonę, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 715/2009 nurodytas gaires.

2. Agentūra per tris mėnesius nuo prašymo gavimo dienos atitinkamai pateikia nuomonę reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.

3. Jei sprendimą priėmusi reguliavimo institucija neatsižvelgia į Agentūros nuomonę per keturis mėnesius nuo tos nuomonės gavimo dienos, Agentūra atitinkamai apie tai praneša Komisijai.

4. Jeigu reguliavimo institucija mano, kad kitos reguliavimo institucijos priimtas sprendimas dėl tarpvalstybinės prekybos neatitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 715/2009 nurodytų gairių, per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos ji gali pranešti apie tai Komisijai.

5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo Agentūros pranešimo pagal 3 dalį arba reguliavimo institucijos pranešimo pagal 4 dalį gavimo dienos ar savo iniciatyva per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonų, ar toks sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 715/2009 nurodytas gaires, Komisija gali nuspręsti toliau nagrinėti atvejį. Tokiu atveju Komisija paprašo reguliavimo institucijos ir procedūros, vykstančios reguliavimo institucijoje, šalių pateikti pastabas.

6. Jei Komisija nusprendžia toliau nagrinėti atvejį, per keturis mėnesius nuo tokio sprendimo dienos ji priima galutinį sprendimą:

- a) neprieštarauti reguliavimo institucijos priimtam sprendimui; arba
- b) pareikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija atšauktų savo sprendimą, remiantis tuo, kad nesilaikyta gairių.

7. Jei Komisija per atitinkamai 5 ir 6 dalyse nustatytus laikotarpius nenusprendžia toliau nagrinėti atvejo arba nepriima galutinio sprendimo, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos priimtam sprendimui.

8. Reguliavimo institucija per du mėnesius įvykdo Komisijos sprendimą atšaukti savo sprendimą ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.

9. Komisija gali priimti gaires, nustatančias išsamią tvarką, kurios reguliavimo institucijos, Agentūra ir Komisija turi laikytis nustatydamos, ar reguliavimo institucijų priimti sprendimai atitinka šiame straipsnyje nurodytas gaires. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

44 straipsnis

Duomenų saugojimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad tiekimo įmonės bent penkerius metus saugotų ir nacionalinėms institucijoms, įskaitant reguliavimo instituciją, nacionalines konkurencijos institucijas, bei Komisijai jų užduotims vykdyti pateiktų visų sandorių, sudarytų su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais, taip pat su laikymo bei SGD operatoriais pagal dujų tiekimo sutartis ir dujų rinkos išvestines finansines priemones, atitinkamus duomenis.

2. Duomenis sudaro išsamūs atitinkamų sandorių duomenys, t. y. trukmė, pristatymo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, vykdymo datos ir terminai, sandorio kainos, atitinkamo didmeninio vartotojo identifikavimo priemonės, taip pat konkreti informacija apie visas neįvykdytas dujų tiekimo sutartis ir dujų rinkos išvestines finansines priemones.

3. Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikrą šios informacijos dalį pateikti rinkos dalyviams, su sąlyga, kad komerciniu požiūriu neskelbtina informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Ši dalis netaikoma informacijai apie finansines priemones, kurioms taikoma Direktyva 2004/39/EB.

4. Siekdama užtikrinti vienodą šio straipsnio taikymą, Komisija gali priimti gaires, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo metodai ir priemonės, taip pat saugomų duomenų forma ir turinys. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 51 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

5. Su dujų rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusiems sandoriams, kuriuos tiekimo įmonės sudaro su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais, taip pat su laikymo bei SGD operatoriais, šis straipsnis taikomas tik tada, kai Komisija priima 4 dalyje nurodytas gaires.

6. Šio straipsnio nuostatomis 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu nenustatoma papildomų įpareigojimų subjektams, kuriems taikoma Direktyva 2004/39/EB.

7. Jei 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia susipažinti su subjektų, kuriems taikoma Direktyva 2004/39/EB, saugomais duomenimis, pagal tą direktyvą atsakingos institucijos pateikia joms prašomus duomenis.

IX SKYRIUS

MAŽMENINĖS RINKOS

45 straipsnis

Mažmeninės rinkos

Siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančių ir skaidrių mažmeninių rinkų formavimuisi Bendrijoje, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, tiekimo įmonių, vartotojų ir, prireikus, kitų rinkos dalyvių funkcijos bei pareigos būtų apibrėžtos atsižvelgiant į sutarčių sąlygas, įsipareigojimus vartotojams, keitimosi duomenimis ir atsiskaitymo taisykles, duomenų nuosavybę ir įsipareigojimą pateikti skaitiklių rodmenis.

Šios taisyklės turi būti paviešintos, jomis siekiama vartotojams ir tiekėjams sudaryti palankesnes prieigos prie tinklų sąlygas ir jas turi peržiūrėti reguliavimo institucijos ar kitos atitinkamos nacionalinės institucijos.

X SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

46 straipsnis

Apsaugos priemonės

1. Staiga įvykus energijos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų fizinei saugai ar saugumui, arba aparatūros ar įrenginių arba sistemos vientisumo saugumui, valstybė narė gali imtis būtinų laikinų apsaugos priemonių.

2. Tokios priemonės turi kuo mažiau trikdyti vidaus rinkos veikimą ir jos nėra taikomos platesniu mastu nei būtina staiga kilusiems sunkumams įveikti.

3. Atitinkama valstybė narė apie šias priemones nedelsdama praneša kitoms valstybėms narėms ir Komisijai, kuri gali nuspręsti, kad atitinkama valstybė narė turi iš dalies pakeisti ar panaikinti tokias priemones, jeigu jos iškreipia konkurenciją ir neigiamai veikia prekybą tokiu būdu, kuris neatitinka bendrų interesų.

47 straipsnis

Vienodos sąlygos

1. Priemonės, kurių valstybės narės gali imtis pagal šią direktyvą, kad užtikrintų vienodas sąlygas, turi būti suderinamos su Sutartimi, visų pirma su jos 30 straipsnio nuostatomis, ir su Bendrijos teisės aktais.

2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti proporcingos, nediskriminacinės ir skaidrios. Tos priemonės gali būti įgyvendinamos tik pranešus apie jas Komisijai ir gavus jos pritarimą.

3. Komisija atsako į 2 dalyje nurodytą pranešimą per du mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos. Tas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama visa informacija. Jei per tą dviejų mėnesių laikotarpį Komisija nesiėmė veiksmų, laikoma, kad ji neprieštaruja priemonėms, apie kurias buvo pranešta.

48 straipsnis

Leidžiančios nukrypti nuostatos, susijusios su „imk arba mokėk“ įsipareigojimais

1. Jei gamtinių dujų įmonė susiduria arba mano, kad gali susidurti su dideliais ekonominiais ir finansiniais sunkumais, kylančiais iš „imk arba mokėk“ įsipareigojimų, priimtų pagal vieną ar kelias dujų pirkimo sutartis, ji atitinkamai valstybei narei arba paskirtai kompetentingai institucijai gali pateikti prašymą laikinai taikyti nuo 32 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą. Prašymai, valstybių narių pasirinkimu, pateikiami kiekvienu konkrečiu atveju prieš atsisakant ar atsisakius suteikti prieigą prie sistemos. Valstybės narės taip pat gali leisti gamtinių dujų įmonei pačiai nuspręsti, ar pateikti prašymą prieš atsisakant ar atsisakius suteikti prieigą prie sistemos. Kai gamtinių dujų įmonė atsisako suteikti prieigą, prašymas paduodamas nedelsiant. Prie prašymų pridedama visa svarbi informacija apie problemos pobūdį ir mastą bei gamtinių dujų įmonės įdėtas pastangas siekiant išspręsti problemą.

Jeigu nėra pagrįstų alternatyvių sprendimų ir atsižvelgiant į 3 dalį, valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija gali nuspręsti suteikti teisę taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą.

2. Valstybė narė arba paskirta kompetentinga institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą suteikti teisę taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, pateikdama ir visą svarbią informaciją apie šią leidžiančią nukrypti nuostatą. Ta informacija Komisijai gali būti pateikiama apibendrinta forma, leidžiančia Komisijai priimti pagrįstą sprendimą. Per aštuonias savaites nuo to pranešimo gavimo dienos Komisija gali paprašyti, kad atitinkama valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija iš dalies pakeistų ar atšauktų sprendimą suteikti teisę taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą.

Jei atitinkama valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija neįvykdo to prašymo per keturias savaites, galutinis sprendimas operatyviai priimamas pagal 51 straipsnio 2 dalyje nurodytą patariamąją procedūrą.

Komisija užtikrina komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

3. Priimdama sprendimus dėl 1 dalyje nurodytos leidžiančios nukrypti nuostatos taikymo, valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija bei Komisija visų pirma atsižvelgia į šiuos kriterijus:

- tikslą sukurti konkurencinę dujų rinką;
- būtinybę užtikrinti viešųjų paslaugų teikimo įsipareigojimų vykdymą ir garantuoti tiekimo saugumą;
- gamtinių dujų įmonės padėtį dujų rinkoje ir faktinę konkurencijos padėtį toje rinkoje;
- ekonominių ir finansinių sunkumų, su kuriais susiduria gamtinių dujų įmonės ir perdavimo įmonės arba reikalavimus atitinkantys vartotojai, dydį;
- atitinkamos sutarties ar sutarčių pasirašymo datą ir sąlygas, įskaitant tai, kiek jos palankios pokyčiams rinkoje;
- pastangas rasti problemos sprendimo būdą;
- įmonės sugebėjimą atitinkamų „imk arba mokėk“ įsipareigojimų prisiėmimo metu numatyti šių didelių sunkumų atsiradimo tikimybę, atsižvelgiant į šios direktyvos nuostatas;
- sistemos sujungimo su kitomis sistemomis lygį ir tų sistemų sąveikos laipsnį; ir
- poveikį, kurį teisės taikyti tokią leidžiančią nukrypti nuostatą suteikimas galėtų turėti šios direktyvos teisingam taikymui, kad gamtinių dujų vidaus rinka veiktų sklandžiai.

Dėl sprendimo, susijusio su prašymu taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą dėl „imk arba mokėk“ sutarčių, sudarytų anksčiau nei 2003 m. rugpjūčio 4 d., neturėtų susiklostyti padėtis, kurioje neįmanoma rasti alternatyvių ekonomiškai perspektyvių realizavimo rinkų. Bet kuriuo atveju laikoma, kad didelių sunkumų nėra, jei gamtinių dujų pardavimas nesumažėja iki lygio, mažesnio už minimalias realizavimo garantijas, numatytas „imk arba mokėk“ dujų pirkimo sutartyse, arba jei atitinkamą „imk arba mokėk“ dujų pirkimo sutartį galima patikslinti arba gamtinių dujų įmonė gali rasti alternatyvių realizavimo rinkų.

4. Gamtinių dujų įmonės, kurioms nebuvo suteikta teisė taikyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytą leidžiančią nukrypti nuostatą, neatsisako arba daugiau neatsisako suteikti prieigos prie sistemos argumentuodamos dujų pirkimo sutartyje priimtais „imk arba mokėk“ įsipareigojimais. Valstybės narės užtikrina, kad būtų laikomasi atitinkamų 32–44 straipsnių nuostatų.

5. Bet kuri pagal pirmiau nurodytas nuostatas suteikta teisė taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą turi būti tinkamai pagrįdžiama. Komisija savo sprendimą skelbia *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

6. Komisija iki 2008 m. rugpjūčio 4 d. pateikia peržiūros ataskaitą apie patirtį, sukaupią taikant šį straipsnį, kad Europos Parlamentas ir Taryba galėtų laiku apsvarstyti poreikį jį keisti.

49 straipsnis

Naujai besiformuojančios ir izoliuotosios rinkos

1. Valstybės narės, kurių sistemos nėra tiesiogiai prijungtos prie bet kurios kitos valstybės narės jungtinės sistemos ir kurios turi tik vieną pagrindinį išorės tiekėją, gali taikyti nuo 4, 9, 37 ir (arba) 38 straipsnių leidžiančią nukrypti nuostatą. Tiekimo įmonė, kuriai priklauso daugiau kaip 75 % rinkos, laikoma pagrindiniu tiekėju. Bet kuri tokia leidžianti nukrypti nuostata savaime netenka galios tada, kai nustoja galioti bent viena iš šioje pastraipoje nurodytų sąlygų. Apie visas tokias leidžiančias nukrypti nuostatas pranešama Komisijai.

Kipras gali taikyti nuo 4, 9, 37 ir (arba) 38 straipsnių leidžiančią nukrypti nuostatą. Tokia leidžianti nukrypti nuostata netenka galios nuo to momento, kai Kipras nebelaikomas izoliuota rinka.

4, 9, 37 ir (arba) 38 straipsniai netaikomi Estijai, Latvijai ir (arba) Suomijai iki to laiko, kai bet kuri iš šių valstybių narių bus tiesiogiai prijungta prie bet kurios valstybės narės, išskyrus Estiją, Latviją, Lietuvą ir Suomiją, jungtinės sistemos. Ši pastraipa neturi įtakos leidžiančioms nukrypti nuostatomis pagal šios dalies pirmą pastraipą.

2. Jei valstybė narė, pripažinta naujai besiformuojančia rinka, įgyvendindama šią direktyvą susidurtų su didelėmis problemomis, ji gali taikyti nuo 4 ir 9 straipsnių, 13 straipsnio 1 ir 3 dalių, 14 ir 24 straipsnių, 25 straipsnio 5 dalies, 26, 31 ir 32 straipsnių, 37 straipsnio 1 dalies ir (arba) 38 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą. Tokia leidžianti nukrypti nuostata savaime netenka galios nuo to momento, kai valstybė narė nebeatitinka naujai besiformuojančios rinkos reikalavimų. Apie visas tokias leidžiančias nukrypti nuostatas pranešama Komisijai.

Kipras gali taikyti nuo 4 ir 9 straipsnių, 13 straipsnio 1 ir 3 dalių, 14 ir 24 straipsnių, 25 straipsnio 5 dalies, 26, 31 ir 32 straipsnių, 37 straipsnio 1 dalies ir (arba) 38 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą. Tokia leidžianti nukrypti nuostata netenka galios nuo to momento, kai Kipras nebeatitinka naujai besiformuojančios rinkos reikalavimų.

3. Dieną, kurią baigiasi 2 dalies pirmoje pastraipoje nurodytos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimas, turi galioti tokie vartotojų priskyrimo reikalavimus atitinkančių vartotojų kategorijai kriterijai, kuriuos taikant rinkos atvėrimo laipsnis turi prilygti bent 33 % nacionalinės dujų rinkos bendrosios metinės dujų suvartojimo apimties. Po dvejų metų taikomas 37 straipsnio 1 dalies b punktas, o dar po trejų metų – 37 straipsnio 1 dalies c punktas. Kol taikomas 37 straipsnio 1 dalies b punktas, šio straipsnio 2 dalyje nurodyta valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 32 straipsnio pakartotino dujinimo proceso papildomoms paslaugoms ir laikinajam laikymui bei paskesniajam dujų pristatymui į perdavimo sistemą.

4. Jei šios direktyvos įgyvendinimas valstybės narės geografiškai ribotoje teritorijoje sukeltų didelių problemų, visų pirma susijusių su perdavimo ir pagrindinės skirstymo infrastruktūros plėtra, bei siekdama skatinti investicijas, valstybė narė gali kreiptis į Komisiją, prašydama leisti tos srities plėtrai laikinai taikyti nuo 4 ir 9 straipsnių, 13 straipsnio 1 ir 3 dalių, 14 ir 24 straipsnių, 25 straipsnio 5 dalies, 26, 31 ir 32 straipsnių, 37 straipsnio 1 dalies ir (arba) 38 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą.

5. Komisija gali suteikti teisę taikyti 4 dalyje nurodytą leidžiančią nukrypti nuostatą, visų pirma atsižvelgdama į šiuos kriterijus:

- investicijų į infrastruktūrą, kurios nebūtų ekonomiškai pagrįstos konkurencinėmis rinkos sąlygomis, reikalingumą,
- reikiamų investicijų dydį ir atsipirkimo prognozes,
- atitinkamos teritorijos dujų sistemos dydį ir užbaigtumą,
- atitinkamos dujų rinkos prognozes,
- atitinkamo regiono ar srities geografinį dydį ir ypatybes bei socialinius-ekonominius ir demografinius veiksniai.

Dujų infrastruktūrai, išskyrus skirstymo infrastruktūrą, teisė taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą suteikiama tik su sąlyga, kad regione nebuvo sukurta jokia dujų infrastruktūra arba jei dujų infrastruktūra veikia mažiau kaip 10 metų. Laikina leidžianti nukrypti nuostata negali būti taikoma ilgiau kaip 10 metų nuo pirmo dujų tiekimo į vietovę.

Skirstymo infrastruktūrai teisė taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą gali būti suteikta ne ilgesniam kaip 20 metų laikotarpiui nuo to laiko, kai per minėtą infrastruktūrą į vietovę buvo pirmą kartą tiekta dujos.

6. 9 straipsnis netaikomas Kiprui, Liuksemburgui ir (arba) Maltai.

7. Prieš priimdama sprendimą pagal 5 dalį, Komisija apie prašymus, pateiktus pagal 4 dalį, praneša valstybėms narėms, laikydamasi konfidencialumo reikalavimų. Tas sprendimas ir 1 bei 2 dalyse nurodytos leidžiančios nukrypti nuostatos skelbiamos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

8. Iki 2002 m. kovo 15 d., laikydamasi Direktyvos 98/30/EB nuostatų, Graikija gali taikyti nuo šios direktyvos 4, 24, 25, 26, 32, 37 ir (arba) 38 straipsnių leidžiančias nukrypti nuostatas jos išduotose licencijose nurodytoms geografinėms vietovėms ir šiose licencijose nurodytais laikotarpiais; šios leidžiančios nukrypti nuostatos taikomos skirstymo tinklų plėtrai ir išskirtiniam eksploatavimui tam tikrose geografinėse vietovėse.

50 straipsnis

Peržiūros procedūra

Jei 52 straipsnio 6 dalyje nurodytoje ataskaitoje Komisija pateikia išvadą, kad, atsižvelgiant į veiksmingą būdą, kuriuo valstybėje narėje buvo suteikta prieiga prie tinklo ir kuriuo suteikiama visapusiškai veiksminga, nediskriminacinė ir netrikdoma prieiga prie tinklo, tam tikri šia direktyva įmonėms nustatyti įpareigojimai (įskaitant įpareigojimus teisiškai atskirti skirstymo sistemos operatorius) nėra proporcingi siekiamam tikslui, atitinkama valstybė narė gali pateikti Komisijai prašymą netaikyti tokio reikalavimo.

Tokį prašymą valstybė narė nedelsdama perduoda Komisijai ir kartu pateikia visą svarbią informaciją, būtiną ataskaitos išvadai, kad reikia užtikrinti veiksmingą prieigą prie tinklo, įrodyti.

Per tris mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos Komisija priima nuomonę dėl atitinkamos valstybės narės prašymo ir atitinkamais atvejais pateikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai iš dalies pakeisti atitinkamas šios direktyvos nuostatas. Pasiūlymuose iš dalies keisti šią direktyvą Komisija gali pasiūlyti, kad atitinkamai valstybei narei būtų netaikomi konkretūs reikalavimai, jei ta valstybė narė atitinkamai įgyvendina lygiavėrio poveikio priemones.

51 straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda komitetas.

2. Jei yra nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 3 ir 7 straipsniai, atsižvelgiant į jo 8 straipsnį.

3. Jei yra nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnio 1–4 dalys ir 7 straipsnis, atsižvelgiant į jo 8 straipsnį.

52 straipsnis

Ataskaitų teikimas

1. Komisija stebi ir peržiūri šios direktyvos taikymą bei pirmą kartą ne vėliau kaip 2004 m. gruodžio 31 d., o vėliau – kasmet pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai bendros pažangos ataskaitą. Pažangos ataskaitoje apžvelgiami bent šie dalykai:

- a) sukaupia patirtis ir padaryta pažanga kuriant užbaigtą ir visapusiškai veikiančią gamtinių dujų vidaus rinką, taip pat su tuo susijusios likusios kliūtys, įskaitant dominavimo rinkoje, koncentracijos rinkoje, agresyvaus ar antikonkurencinio elgesio aspektus;
- b) pagal šią direktyvą suteiktos teisės taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, įskaitant 26 straipsnio 4 dalyje numatytos leidžiančios nukrypti nuostatos įgyvendinimas, atsižvelgiant į galimybę pakeisti ribinę vertę;
- c) kiek šioje direktyvoje nustatyti atskyrimo ir tarifų nustatymo reikalavimai padėjo užtikrinti sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą prie Bendrijos dujų sistemos bei lygiavėrio konkurencijos lygius, taip pat dujų rinkos atvėrimo ekonominės, aplinkos apsaugos ir socialinės pasekmės vartotojams;
- d) nagrinėjami klausimai, susiję su sistemos pajėgumo lygiais ir gamtinių dujų tiekimo saugumu Bendrijoje, visų pirma esama ir numatoma paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą, atsižvelgiant į mainams tarp vietovių skirtus fizinius pajėgumus ir į saugyklų plėtrą (įskaitant rinkos reguliavimo toje srityje proporcingumą);
- e) ypatingas dėmesys bus skirtas priemonėms, kurių valstybės narės ėmėsi siekdamas patenkinti paklausą, kai ji yra didžiausia, ir spręsti problemas, susijusias su vieno ar kelių tiekėjų tiekimo trūkumais;
- f) bendras pažangos, padarytos plėtojant dvišalius santykius su trečiosiomis šalimis, kurios gamina ir eksportuoja ar transportuoja gamtines dujas, įskaitant pažangą, padarytą integruojant rinką, prekybą ir prieigą prie tokių trečiųjų šalių tinklų, įvertinimas;
- g) poreikis nustatyti galimus suderinimo reikalavimus, nesusijusius su šios direktyvos nuostatomis.

Tam tikrais atvejais pažangos ataskaitoje gali būti pateikiamos rekomendacijos ir priemonės, kuriomis būtų neutralizuojami neigiami dominavimo rinkoje ir rinkos koncentracijos padariniai.

Ataskaitoje Komisija, pasitarusi su ENTSO-G, taip pat gali apsvarstyti galimybes perdavimo sistemos operatoriams sukurti vieną Europos perdavimo sistemos operatorių įgyvendinamumą.

2. Kas dvejus metus 1 dalyje nurodytoje pažangos ataskaitoje taip pat pateikiama įvairių priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės, kad būtų vykdomi įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas, analizė bei tų priemonių veiksmingumo vertinimas ir visų pirmą jų poveikis konkurencijai dujų rinkoje. Atitinkamais atvejais ataskaitoje gali būti pateikiamos rekomendacijos dėl priemonių, kurių reikia imtis nacionaliniu lygmeniu, kad būtų pasiekti aukšti viešųjų paslaugų standartai, ar dėl priemonių, skirtų užkirsti kelią rinkos protekcionizmui.

3. Ne vėliau kaip 2013 m. kovo 3 d. Komisija, atlikdama bendrą peržiūrą, pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią specialią ataskaitą, kurioje nurodoma, koku mastu IV skyriuje nustatyti atskyrimo reikalavimai padėjo užtikrinti visišką faktinį perdavimo sistemos operatorių nepriklausomumą, kaip rodiklį naudodama efektyvų bei veiksmingą atskyrimą.

4. Atlikdama įvertinimą pagal 3 dalį, Komisija visų pirmą atsižvelgia į šiuos kriterijus: sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą prie tinklo, veiksmingą reguliavimą, tinklo plėtrą, kad jis atitiktų rinkos poreikius, neiškraipytas investavimo paskatas, jungiamosios infrastruktūros plėtrą, veiksmingą konkurenciją Bendrijos energetikos rinkose ir tiekimo saugumo padėtį Bendrijoje.

5. Tam tikrais atvejais ir ypač tuo atveju, kai 3 dalyje nurodytoje išsamioje specialioje ataskaitoje yra nustatyta, kad 4 dalyje nurodytos sąlygos praktikoje nebuvo užtikrintos, Komisija ne vėliau kaip 2014 m. kovo 3 d. pateikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai dėl perdavimo sistemos operatorių visišką faktinio nepriklausomumo užtikrinimo.

6. Ne vėliau kaip 2006 m. sausio 1 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią ataskaitą, kurioje apžvelgiama pažanga kuriant gamtinių dujų vidaus rinką. Toje ataskaitoje visų pirmą nagrinėjami šie klausimai:

- nediskriminacinės prieigos prie tinklo buvimas,
- veiksmingas reguliavimas,
- jungiamosios infrastruktūros plėtra, tranzito sąlygos ir tiekimo saugumo padėtis Bendrijoje,
- kokia yra galimybė mažosioms įmonėms ir namų ūkio vartotojams gauti rinkos atvėrimo visapusišką naudą, ypač viešųjų paslaugų standartų požiūriu,
- koku mastu rinkos yra praktiškai atviros veiksmingai konkurencijai, įskaitant dominavimo rinkoje, rinkos koncentracijos ir agresyvaus ar antikonkurencinio elgesio aspektus,
- koku mastu vartotojai faktiškai keičia tiekėjus ir iš naujo derasi dėl tarifų,

— kainų pokyčiai, įskaitant tiekimo kainas, lyginant su rinkų atvėrimo laipsniu,

— ar veiksmingai ir nediskriminaciniu būdu trečiosios šalys gali naudotis dujų saugyklomis, kai tai techniškai ir (arba) ekonomiškai būtina veiksmingai įgyvendinant teisę naudotis sistema,

— šios direktyvos taikymo patirtis, susijusi su vertikalios integracijos įmonėms priklausančių sistemos operatorių faktiniu nepriklausomumu, ir tai, ar be funkcinio nepriklausomumo ir apskaitos atskyrimo buvo parengta kitų priemonių, kurių poveikis yra lygiavertis teisiniam atskyrimui.

Atitinkamais atvejais Komisija teikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai, visų pirmą siekdama užtikrinti aukštus viešųjų paslaugų standartus.

Atitinkamais atvejais Komisija teikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai, visų pirmą siekdama užtikrinti, kad anksčiau nei 2007 m. liepos 1 d. skirstymo sistemos operatoriai turėtų visišką ir faktinį nepriklausomumą. Prireikus, laikantis konkurencijos teisės, tuose pasiūlymuose taip pat nurodomos problemų, susijusių su dominavimu rinkoje, rinkos koncentracija ir agresyviu ar antikonkurenciniu elgesiu, sprendimo priemonės.

53 straipsnis

Panaikinimas

Direktyva 2003/55/EB panaikinama nuo 2011 m. kovo 3 d., nepažeidžiant valstybių narių įsipareigojimų dėl tos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo terminų. Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir aiškinamos pagal II priede pateiktą atitikmenų lentelę.

54 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip 2011 m. kovo 3 d. Jos nedelsdamos apie tai informuoja Komisiją.

Tas priemonės jos taiko nuo 2011 m. kovo 3 d., išskyrus 11 straipsnį, kurį jos taiko nuo 2013 m. kovo 3 d.

Valstybės narės, tvirtindamos tas priemonės, daro jose nuorodą į šią direktyvą, arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

56 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

55 straipsnis

Priimta Briuselyje 2009 m. liepos 13 d.

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

H.-G. PÖTTERING

Tarybos vardu

Pirmininkas

E. ERLANDSSON

I PRIEDAS

VARTOTOJŲ APSAUGOS PRIEMONĖS

1. Nepažeidžiant Bendrijos taisyklių dėl vartotojų apsaugos, visų pirma 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis ⁽¹⁾, ir 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais ⁽²⁾, 3 straipsnyje nurodytos priemonės skirtos užtikrinti, kad vartotojai:

- a) turėtų teisę sudaryti sutartį su savo dujų tiekimo paslaugų teikėju, kurioje nurodoma:
- tiekėjo tapatybė ir adresas,
 - teikiamos paslaugos, siūlomų paslaugų kokybės lygis bei pradinio prijungimo terminas,
 - siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys,
 - priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus ir mokesčius už techninę priežiūrą,
 - sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų teikimo atnaujinimo bei nutraukimo ir sutarties pratęsimo bei nutraukimo sąlygos, ir ar numatyta teisė nutraukti sutartį netaikant mokesčių,
 - kompensavimas ir pinigų grąžinimas tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslas ir vėluojančias sąskaitas,
 - metodas, kuriuo pradedamos ginčų sprendimo procedūros pagal f punktą, ir
 - informacija apie vartotojų teises, įskaitant informaciją apie skundų nagrinėjimą, ir visa šiame punkte nurodyta informacija, aiškiai pateikiama pateikiant sąskaitas apmokėjimui ar gamtinių dujų įmonės interneto tinklavietėje.

Sąlygos turi būti sąžiningos ir iš anksto gerai žinomos. Bet kuriuo atveju ta informacija turėtų būti pateikta prieš sudarant ar patvirtinant sutartį. Jei sutartis sudaromos per tarpininkus, informaciją, susijusią su šiame punkte išdėstytais klausimais, taip pat reikia pateikti prieš sutarties sudarymą;

- b) būtų tinkamai informuojami apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas, o informuojant apie šį ketinimą, jiems turi būti pranešta apie jų teisę nutraukti sutartį. Paslaugų teikėjai savo vartotojams apie mokesčių padidinimą praneša tiesiogiai, skaidriai, suprantamai ir tinkamu laiku, ne vėliau kaip per vieną įprastą sąskaitų pateikimo laikotarpį nuo didesnių mokesčių įsigaliojimo. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai galėtų laisvai nutraukti sutartis, jei nesutinka su naujomis sąlygomis, apie kurias jiems pranešė dujų tiekimo paslaugų teikėjas;
- c) gautų skaidrią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus bei apie standartines sąlygas, susijusias su galimybe naudotis dujų tiekimo paslaugomis ir naudojimosi jomis;
- d) būtų pateikiamas platus apmokėjimo būdų pasirinkimas, kuriuos taikant vartotojai nebūtų neteisingai diskriminuojami. Išankstinio mokėjimo sistemos turi būti sąžiningos ir tinkamai atspindėti tikėtiną suvartojimą. Bet koks sąlygų skirtumas turi atspindėti tiekėjo išlaidas, susijusias su skirtingų mokėjimo sistemų taikymu. Bendros sąlygos turi būti sąžiningos ir skaidrios. Jos turi būti apibrėžtos aiškiai ir suprantamai ir jose neturi būti nesutartinių kliūčių, trukdančių vartotojui naudotis savo teisėmis, pvz., perdėtų reikalavimų, susijusių su sutarties dokumentais. Vartotojai turi būti apsaugoti nuo nesąžiningų ar klaidinančių pardavimo metodų;
- e) nebūtų apmokestinami už tiekėjo pakeitimą;
- f) gautų naudos taikant skaidrias, nesudėtingas ir nebrangias jų skundų nagrinėjimo procedūras. Visų pirma visi vartotojai turi teisę reikalauti, kad jų dujų paslaugų teikėjas teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai nagrinėtų skundus. Taikant tokias neteismines ginčų sprendimo procedūras, ginčai turi būti sprendžiami sąžiningai ir operatyviai, pageidautina per tris mėnesius, numatant, kad pagrįštais atvejais turi būti taikoma išlaidų grąžinimo ir (arba) kompensavimo sistema. Jei įmanoma, šios procedūros turėtų atitikti 1998 m. kovo 30 d. Komisijos rekomendacijoje 98/257/EB dėl institucijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka, taikomų principų ⁽³⁾ nustatytus principus;

⁽¹⁾ OL L 144, 1997 6 4, p. 19.

⁽²⁾ OL L 95, 1993 4 21, p. 29.

⁽³⁾ OL L 115, 1998 4 17, p. 31.

- g) po prijungimo prie dujų sistemos būtų informuojami apie galiojančiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą jų teisę gauti nustatytos kokybės gamtinių dujų už pagrįstas kainas;
 - h) turėtų galimybę naudotis savo suvartojimo duomenimis ir sudarius aiškų susitarimą bei nemokamai galėtų leisti bet kokiai registruotai tiekimo įmonei naudotis savo skaitiklių duomenimis. Už duomenų tvarkymą atsakinga šalis privalo įmonei pateikti tuos duomenis. Valstybės narės nustato duomenų formą ir tvarką, pagal kurią tiekėjams ir vartotojams suteikiama galimybė naudotis duomenimis. Už tą paslaugą nenustatomas papildomas mokestis vartotojui;
 - i) būtų pakankamai dažnai tinkamai informuojami apie faktinį dujų suvartojimą ir kainas, kad galėtų reguliuoti savo dujų suvartojimą. Ta informacija turėtų būti pateikiama per pakankamą laikotarpį, atsižvelgiant į vartotojo matavimo įrangos pajėgumus. Turi būti tinkamai atsižvelgta į tokių priemonių ekonominę naudą. Už tą paslaugą turi būti nenustatomas papildomas mokestis vartotojui;
 - j) pakeitus gamtinių dujų tiekėją, ne vėliau kaip per šešias savaites nuo tiekėjo pakeitimo gautų galutinę uždarymo sąskaitą.
2. Valstybės narės užtikrina pažangių matavimo sistemų, kuriomis būtų padedama aktyviam vartotojų dalyvavimui dujų tiekimo rinkoje, įdiegimą. Tų matavimo sistemų įdiegimas gali priklausyti nuo visų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo bei individualaus vartotojo arba nuo būdo, kuriuo pažangus matavimas yra ekonomiškai pagrįstas ir rentabilus, ir nuo to, per kokį laikotarpį jas būtų galima įdiegti.

Toks vertinimas atliekamas ne vėliau kaip 2012 m. rugsėjo 3 d.

Remdamosi tuo vertinimu, valstybės narės arba bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija parengia pažangių matavimo sistemų įdiegimo darbotvarkę.

Valstybės narės arba bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija užtikrina tų matavimo sistemų sąveikos įgyvendinimą savo teritorijoje ir atkreipia tinkamą dėmesį į tinkamų standartų ir geriausios praktikos panaudojimą bei gamtinių dujų vidaus rinkos vystymo svarbą.

II PRIEDAS

ATITIKMENŲ LENTELĖ

Direktyva 2003/55/EB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnis	2 straipsnis
3 straipsnis	3 straipsnis
4 straipsnis	4 straipsnis
5 straipsnis	5 straipsnis
—	6 straipsnis
—	7 straipsnis
6 straipsnis	8 straipsnis
9 straipsnis	9 straipsnis
7 straipsnis	10 straipsnis
—	11 straipsnis
7 straipsnis	12 straipsnis
8 straipsnis	13 straipsnis
—	14 straipsnis
—	15 straipsnis
10 straipsnis	16 straipsnis
—	17 straipsnis
—	18 straipsnis
—	19 straipsnis
—	20 straipsnis
—	21 straipsnis
—	22 straipsnis
—	23 straipsnis
11 straipsnis	24 straipsnis
12 straipsnis	25 straipsnis
13 straipsnis	26 straipsnis
14 straipsnis	27 straipsnis
15 straipsnis	29 straipsnis
16 straipsnis	30 straipsnis
17 straipsnis	31 straipsnis
18 straipsnis	32 straipsnis
19 straipsnis	33 straipsnis
20 straipsnis	34 straipsnis
21 straipsnis	35 straipsnis
22 straipsnis	36 straipsnis
23 straipsnis	37 straipsnis
24 straipsnis	38 straipsnis
25 straipsnio 1 dalies pirmas ir antras sakiniai	39 straipsnis
—	40 straipsnis

Direktyva 2003/55/EB	Ši direktyva
25 straipsnio likęs tekstas	41 straipsnis
—	42 straipsnis
—	43 straipsnis
—	44 straipsnis
—	45 straipsnis
26 straipsnis	46 straipsnis
—	47 straipsnis
27 straipsnis	48 straipsnis
28 straipsnis	49 straipsnis
29 straipsnis	50 straipsnis
30 straipsnis	51 straipsnis
31 straipsnis	52 straipsnis
32 straipsnis	53 straipsnis
33 straipsnis	54 straipsnis
34 straipsnis	55 straipsnis
35 straipsnis	56 straipsnis
A priedas	I priedas